

**Sewe ɲa wi yen na para
DANIYELI
wi senre na
Sewe wi nawa senre**

Daniyeli sewe wila yɔnlɔɔ sanga ɲa ni, kila yala cɛngɛle kele yege wunlumbolo la pye na Zhufuye pe jɔlɔ na pe tege. Sewe yɔnlɔɔfɔ wi senyoro to naa yariyanra nda wila yan ma yo ti fanɲga na, wi yen na kotogo nii leele pe ni, jango pe pe jigi wi taga Yenɲele li na.

Ki sewe ɲa wi senre ti kɔn ma yiri konsaga shyen.

Sewe wi konsaga koɲɲbanɲga (1-6) ki yen na para lefɔnɲɔ Daniyeli ɲa paa yigi kulo wo naa wi wenne taanri pele senre na: Ki pye yege ɲga na, a pɛ si kaa pye fanɲga fenne tugbombolo wa Babilɔni tara ti yege sinvenne pe ni we. Ma pe ta wa, paa koro sinmbele Yenɲele li ni, ali maga ta paa daga mbe pe ye go ki pere kagala kele pyewe ni, koro yen fɔ paa pe wa wa jaraye pe wege ki ni konaa wa yira kason gbɔgo ki ni.

Wa sewe wi konsaga shyen wogo ki ni, Yenɲele laa yariyanra naga Daniyeli wi na mari tagala ti ye na. Tila pye paa kacɛn yen, na wunluwo legere gbɔgowo naa pi towo wogo nari. Wagati wa ni, mɛrɛgeye poro pe ma yariyanra ti kɔrɔ wi naga Daniyeli wi na.

Daniyeli sewe wi yen na kotogo nii tagafenne pe ni, jango pe fanɲga ta, pe yere ɲgbanga kanɲbanra naa jɔlɔɔ sanga ni. Wa Daniyeli wi

yariyanga ki ni, ki yen naga nari we na fo kala li
ni fuun ni, Yenṅeḷe lo li yaa ka cew ta.

Mila pye na wele bere wa na yariyanga ki ni
yembine li ni, mbe ka wele,

a mi si lere wa yan, ṅa wi yiri senwee pinambyo
koroḡo.

Wila yiri wa naayeri ma pan kambaara ti na.

A wi nee paan wa ṅa wila pye wa, maga le wa
fafafa wi tanla.

A pe suu yigi ma fulo wi ni le wi tanla.

A pe si tegere naa gbogowo konaa wunluwo pi
kan wi yeri;

a leele pe ni fuun, naa cengele ke ni fuun, konaa
senre pyew ti woolo pe nee tunṅo piin wi
kan.

Wi tegere ti yen tegere nda ti yen kosaga fu;

wi wunluwo pi se si jogo fyew (Dani 7.13,14).

SEWE WI YEN MA KOONLO YEḂE ṅGA NA

Daniyeli naa wi nimbiile pe kala wa Babiloni
tara 1-6

Daniyeli naa wi wenne pe kapyegele kaa pye
na yongo 1

Daniyeli wila Nebukanezari wi woonro ti
koro wi yo 2

Yenṅeḷe laa Daniyeli wi wenne taanri pe sho
3

Nebukanezari wila wi wunluwo pi la 4

Wunlunaṅa Belishazari wila tunṅo ta ma
yiri wa Yenṅeḷe li yeri 5

Daniyeli wila sho jaraye pe kee 6

Yariyanra nda tila naga dunruya wunluwo
konaa Yenṅeḷe wunluwo pi wogo na 7-12

Daniyeli wila wongaala tijere yan yariyanga ni 7

Daniyeli wila simbapolo nungba naa sikapolo nungba yan yariyanga ni 8

Daniyeli wila Yenjele yenri wi woolo pe kan 9

Daniyeli wila yariyanga ka yan wa gbaan gbenje Tigire wi yon na 10-12

DANIYELI NAA WI NIMBIILE PE KALA WA BABILONI TARA

1-6

*Daniyeli naa wi nimbiile pe ni
pa'a pye wa Babiloni tara
wunlunana wi go*

¹ Zhuda tara wunlunana Yehoyakimu wi wunluwo pi yele taanri wolo li ni[†], a Babiloni tara wunlunana Nebukanezari wi si kari wo naa wi malingbɔɔnlɔ pe ni, ma saa malingbɔɔnlɔ censaga kan Zheruzalemu ca ki tanla maga yon ton.

² A we Fo wi si Zhuda tara wunlunana Yehoyakimu wi le wi kee, a wi ya wi ni, ma ti a wi sherigo gbɔgo yaapire ta koli konaa leele pele ni. A wi si kari pe ni wa Sineyari tara, mee saa sherigo gbɔgo yaapire ti tege wa wi yarisunngo gbɔgo ki yarijende tegesaga ki ni.

³ A wunlunana wi si kaa konɔ kan wi go tunmbyeele to Ashipenazi wi yeri ma yo pe sa lefɔnmbolo pele wo wa Izirayeli woolo mbele pe koli pe sogowo, wa Zhuda tara wunlunana wi go

[†] 1:1 1.1: 2 Wunlu 24.1; 2 Kuro 36.5-7

woolo pe ni, nakoma wa legboolo pe go woolo pe ni, pe kari pe ni wi koroŋo.

⁴ Fɔ pe daga mbe pye lefɔnmbolo mbele pe yen tegelesaga fu, pe yonyon witige na. Pe pye pe yin tijinliwe ni, naa kajenme ni, pe pye leele mbele pe maa kagala koro jenni, janŋo mbe ya mbaa tunŋo piin wa wunlunaŋa wi go ki ni. Pe yaa pe naga Kalide tara fenne pe senre ti ni konaa pe senre yonlogolomo pi ni†.

⁵ Wunlunaŋa wila yo fɔ paa wi yeera yaakara naa wi yeera duven wi ni to ta kaan pe yeri pilige pyew, fɔ pe pe naga mbe sa gbɔn fɔ yeɛ taanri, ko punŋo na, pe si ye wa wunlunaŋa wi tunŋo ki ni.

⁶ Daniyeli, naa Hananiya, naa Mishayeli konaa Azariya paa pye wa Zhuda cenle woolo mbele paa wo pe ni.

⁷ A tunmbyeele pe to wì si mɛrɛ fɔnndo kan pe yeri. Wila Daniyeli wi mɛgɛ taga naa yinri Belishazari, ma Hananiya wi mɛgɛ taga naa yinri Sadiraki, ma Mishayeli wi mɛgɛ taga naa yinri Meshaki, ma Azariya wi mɛgɛ taga naa yinri Abedi Nego.

⁸ Koni, a Daniyeli wì sigi kɔn maga tege wa wi nawa ma yo wi se wunlunaŋa wi yaakara ta ka, wi se suu duven wa wo mboo yeɛ tege fyɔngɔ ni Yenŋele yege na. Kì pye ma, a wì si tunmbyeele pe to wi yenri ma yo wiga kaa nŋbanga wila wunlunaŋa wi yaakara ti kaa, mboo yeɛ tege

---

† 1:4 1.2-4: 2 Wunlu 20.17-18; 24.10-16; 2 Kuro 36.10; Eza 39.7-8

fyongɔ ni†.

⁹ A Yenɲele li sigi pye, a Daniyeli wi kala li tunmbyeele pe to wi ndanla; a wì Daniyeli wi yinriwe ta.

¹⁰ Ξεν fɔ, a tunmbyeele to wì si Daniyeli wi pye fɔ: «Mila fyɛ na tafɔ wunlunaɲa wi yeɣɛ, wo ɲa wì ɲga ye daga mbaa kaa konaa mbaa ɲga woo ki kon maga teɣɛ we, katugu na wiga kaga yan ye cɔɔ cɔɔ ma we ye nimbiile sanmbala pe na, pa wi yaa yo muwi mi ti, kona, wi yaa na go ki kɔw.»

¹¹ Kì pye ma, tunmbyeele pe to wìla naɲa ɲa teɣɛ ma yo wìla Daniyeli, naa Hananiya, naa Mishayeli konaa Azariya pe yaakara wogo ki yeɣɛ woo, a Daniyeli wì suu pye fɔ:

¹² «Mi yen nɔɔ yenri, woro mbele ma tunmbyeele, ma we pye ma wele mbe sa gbɔn piliye ke, ma ti waa seɣɛ yaara kaa ko cɛ konaa mbaa tonmɔ woo ko cɛ.

¹³ Ko punɔ na, ma we yeɣɛ cɛnwɛ pi wele, ma lefɔnmbɔɔ mbele pe maa wunlunaɲa wi yaakara ti kaa pe yeɣɛ cɛnwɛ pi wele, kona maga ɲga yan wa, ma tanga ma yala ko ni we kanɲɔɔ.»

¹⁴ A yaakara yeɣɛ wɔfɔ wì si yenle pe senyoro

---

† **1:8 1.8:** Faa, yaayoro nda pàa pye na woo saara yarisunndo ti yeri, ko kara to tila pye na taa wagati leɣɛɛ na. Mbe yala Moyisi lasiri sewe wi ni, Zhufuye pe sila daga mbaa ki yaakara ti kaa. Lere ɲa fuun kaa ki yaakara ti kaa, wi maa yeɛ teɣɛ fyongɔ ni Yenɲele li yeɣɛ na. Pa duven wi wogo kila pye ma fun, pàa pye na wa piin saraga yarisunndo ti yeri. Kì pye ma, Daniyeli wi sila pye na jaa mbaa ki yaara ti kaa wa wunlunaɲa wi yeri, mboo yeɣɛ teɣɛ fyongɔ ni; Levi 11; 17.10-16; 20.25.

ti na. A wì si pe pye ma wele ma saa gbòn piliye kɛ.

¹⁵ Piliye kɛ yi tinsaga laga nga na, a pège yan fò pè tugbòlò, a pe yegɛ cɛnwɛ pì yòn ma wɛ lefɔnmbòlò sanmbala mbele fuun pàa pye na wunlunaɲa wi yaakara ti kaa pe woo pi na.

¹⁶ Kì pye ma, wunlunaɲa wi yaakara naa wi duvɛn ɲa wila daga la kaan pe yeri, yaakara yegɛ wofò wi sila pye nari kaan pe yeri naa. A wi nɛɛ sɛgɛ yaara kaan pe yeri.

¹⁷ A Yɛnɲɛlɛ lì si jɛnmɛ, naa kagala kòrò jɛnmɛ kan ki lefɔnmbòlò tijɛrɛ pe yeri wa sɛnrɛ nagawa pi ni fuun pi ni konaa tijinliwɛ ni. Mbe taga wa ko na, Daniyeli wo la ya na yariyanra ti ni fuun naa wɔɔnrò ti ni fuun ti kòrò wi yuun fun.

¹⁸ Wunlunaɲa wila wagati ɲa kòn, naa wila kaa wi yɛɛ yòn fili, a tunmbyeele pe to wì si kari lefɔnmbòlò pe ni fuun pe ni wa wunlunaɲa Nebukanezari wi yeri.

¹⁹ A wunlunaɲa wì si para pe ni fuun nunɓba nunɓba pe ni, ma sigi yan fò wa ki lefɔnmbòlò pe ni fuun pe ni, wa sila pye wa, ɲa wi tijinliwɛ pila Daniyeli, naa Hananiya, naa Mishayeli konaa Azariya pe woo pi bɔ. Kì pye ma, a wunlunaɲa wì si poro le wa wi yɛera tunɓgo ki ni.

²⁰ Kala o kala làa daga tijinliwɛ naa kajɛnmɛ ni, na wunlunaɲa wiga pe yewe li ni, wi maga wele maga yan fò pe yɛrɛwɛ sɛnrɛ tì mbɔnrò wi wunluwò tara kajɛnmɛ pyɛfɛnnɛ naa jɛlɛfɛnnɛ† pe ni fuun pe woro ti na mbɔnrò saga kɛ.

---

† 1:20 1.20: *Kajɛnmɛ pyɛfɛnnɛ naa jɛlɛfɛnnɛ mbele pè sɛnrɛ tì yo lagamɛ, pàa pye wunlunaɲa wi yɛrifɛnnɛ.*

²¹ Kì pye ma, a Daniyeli wì si koro wa wunlunaṅa wi tunṅo ki ni wa Babiloni ca, fɔ ma saa gbɔn wunlunaṅa Sirusi† wi wunluwɔ pi yeɛ koṅbanna li na.

2

Wɔɔnrɔ koṅbannda nda Nebukanezari wila wɔnɔ

¹ Nebukanezari wi wunluwɔ pi yeɛ shyen wolo li ni, a wì si wɔɔnrɔ wɔnɔ. A kì suu jatere wi piri wi na jɛṅɛ, fɔ ma wɔnɔwɔ pi gbaanri wi na.

² Kì pye ma, a wunlunaṅa wì si kono kan ma yo pe jɛnfenne, naa kajenme pyefenne, naa lekaala konaa kacɛn kagala jɛnfenne pe yeri pe pan wa wi yeri, jaṅgo poo wɔɔnrɔ ti yeɛ yo wi kan. A pè si pan ma yere wunlunaṅa wi yeɛ sɔgɔwɔ.

³ A wunlunaṅa wì si pe pye fɔ: «Mì wɔɔnrɔ wɔnɔ, ki wɔɔnrɔ tilan jatere wi piri na na. Mila jaa mberi kɔrɔ jɛn.»

⁴ A Kalide tara fenne pè si wunlunaṅa wi yon sogo Aramu tara fenne senre ni, ma yo fɔ: «E, wunlunaṅa, Yɛnɛɛ sa yinwetɔnɔlɔgɔ kan ma yeri! Ma wɔɔnrɔ ti yeɛ yo woro mbele ma tunmbyeele we kan, pa we yaa ti kɔrɔ wi yo ma kan.»

⁵ A wunlunaṅa wì si Kalide tara fenne pe yon sogo ma yo fɔ: «Iḡga mì kɔn ma tɛɛ ki ḡga: <Na yee ya mbanla wɔɔnrɔ ti yeɛ yo na kan konaa

---

† **1:21 1.21:** Pɛrisi tara wunlunaṅa Sirusi wila kaa cɛn wunluwɔ pi na fun Babiloni tara ti go na; sanni wi sa cɛn wunluwɔ pi na Babiloni tara ti go na, yeɛ nafa taanri ma yiri kɔgɔlɔni si lo la toro.

mberi kɔrɔ wi yo fun, pa mi yaa ti pe ye kɔonlo curo curo curo, mbe ye yinre ti jaanri, mberi wo ti yee na paa kayangara yen.

⁶ Eɛn fɔ, na yaga wɔɔnrɔ ti yege yo, mberi kɔrɔ wi taga wa na kan, pa mi yaa yarikanra, naa boyan yaara kan ye yeri, mbe ye gbɔgɔ fɔ jɛnge. Ki kala na, yanla wɔɔnrɔ to naa ti kɔrɔ wi yo na kan.> »

⁷ Kona, a pè suu yɔn sogo naa ki shyen wogo na, ma yo fɔ: «Wunlunaŋa, mboro mbe wɔɔnrɔ ti yege yo woro mbele ma tunmbyeele we kan, we yaa ti kɔrɔ wi yo ma kan.»

⁸ A wunlunaŋa wì sho fɔ: «Ye wele, m̀igi jɛn ma yo wagati yaa jaa, jango mbe ta ta mbe yo, katugu ŋga m̀i kɔn ma tɛge, yège jɛn.

⁹ Eɛn fɔ, na yee wɔɔnrɔ ti yege yo konaa mberi kɔrɔ wi yo na kan, ŋga k̀i yo, ki yaa pye ye na. Yè yɔn wa nunɔgba mbe pan mbe yagbogowo senre naa nambara senre yo na kan, jango sanni wagati wa ni, ki kala na li ta li kanŋa. Yanla wɔɔnrɔ ti yege yo na kan, kiga pye ma, pa mi yaa ki jɛn kaselege fɔ ye mbe ya mberi kɔrɔ wi yo na kan.»

¹⁰ Kona, a Kalide tara fenne pe si senre ti le wunlunaŋa wi yege sɔgɔwɔ, mɛɛ yo fɔ: «Wunlunaŋa, ŋga maa jaa, ko lere woro laga dunruya wi ni, ŋa wi mbe ya mbege pye. Mbe wɔ ko ni, wunlunaŋa wo wa kpɛ fa ẁi kajɛnmɛ pyefenne, naa wi jɛlɛfenne konaa wi kacɛn kagala jɛnfenne wa yewe ki kala cɛnlɛ na la ni, ali mbege ta wi yen wunluwɔ gbɔɔ nakoma fannɔga fɔ.

¹¹ Ki kala na, ŋga wunlunaŋa maa jaa, k̀i ŋgban ma toro. Lere se ya mbege wogo ŋga ki

yo wunlunana ma kan, fo ndee yinngede koro, ma si yala, koro woro ma cen laga senweele pe sogwo.»

¹² To yongolo, a wunlunana wi si konro ta, a wi nawa pi ngban fo jenge. A wi si kono kan ma yo pe Babiloni tara kajenmbele pe ni fuun pe gbo.

¹³ A pe sigi wogo nga paà kon ma tege ki yari, ma yo pe kajenmbele pe gbo. A pe si saa Daniyeli wo naa wi nimbiile pe lagaja fun, ma yo pe yaa pe gbo.

¹⁴ Kila yala wunlunana wi korosifenne to Ariyoki wi yiri mbe sa Babiloni tara kajenmbele pe gbo. A Daniyeli wi si saa para wi ni tijinliwe naa korosiri ni.

¹⁵ Wila Ariyoki wi yewe ma yo fo: «Yingi na, a wunlunana wi sigi kangbanla na li kon mali tege?» Ki pye ma, a Ariyoki wi sigi kala li yege yo maa kan.

¹⁶ Le ki yongolo nungba ke ni, a Daniyeli wi si kari wa wunlunana wi yeri, ma saa wi yenri ma yo wi wagati kan wi yeri, fo wi yaa wonor ti koro wi yo mboo kan.

¹⁷ Ko pungo na, a Daniyeli wi si songoro ma kari wi go, ma saa ki kala li yege yo wi nimbiile Hananiya, naa Mishayeli konaa Azariya pe kan,

¹⁸ mee pe pye ma yo pe Yenhele na wa naayeri li yenri, jango li pe yinriwe ta, li ki wonor ti ngundo wi naga pe na, jango paga ka Daniyeli naa wi nimbiile pe pinle mbe pe gbo Babiloni tara kajenmbele pe ni.

¹⁹ Ki pye ma, a Yenhele li si wonor ti ngundo wi naga Daniyeli wi na yariyanga ni ki yembine

li ni. A Daniyeli wì si Yenɲele na wa naayeri li shari

²⁰ ma yo fɔ:

«Waa Yenɲele li shari sanga wi ni fuun fɔ tetete, katugu kajenme naa yawa pi yen lo woo.

²¹ Lo li maa wagati naa kagala ngele kaa paan ke kanɲgi.

Lo li ma wunlumbolo pele jan, mbe wunlumbolo pele tege.

Li ma jenme kan kajenmbele pe yeri, mbe kagala kɔrɔ jenme kan tijinliwe fenne pe yeri.

²² Lo li ma kagala ngele ke kɔrɔ jenwe pi nɲban, ma pye nɲundo ni ke yirige funwa na.

Lo li diwi kagala ke jen.

Yanwa pi ma yiri mali maga.

²³ Mboro nɲa na teleye pe Yenɲele, mi yen nɔɔ shari nɔɔ sonni kajenme naa fanɲga nɲa mà kan na yeri ki kala na;

katugu wɔɔn yenri nɲa ni, màga naga na na, mà wunlunana wi nɲundo kala li naga we na.»

²⁴ Ko punɲo na, a Daniyeli wì si kari Ariyɔki wi kɔrɔgɔ, wo nɲa wunlunana wila ki konɔ kan wi yeri ma yo wi Babilɔni tara kajenmbele pe gbo we. Daniyeli wila kari ma saa wi pye fɔ: «Maga ka Babilɔni tara kajenmbele pe gbo. Kari na ni wa wunlunana wi yeri, mi yaa wɔɔnrɔ ti kɔrɔ wi yo wi kan.»

²⁵ Le ki yɔngɔlɔ nunɲba ke ni, a Ariyɔki wì si kari Daniyeli wi ni wa wunlunana wi yeri, ma saa wi pye fɔ: «Wunlunana, m̀ nana wa yan wa Zhuda tara woolo mbele paa koli kulolo pe ni, wi yaa ma wɔɔnrɔ ti kɔrɔ wi yo ma kan.»

²⁶ Kona, a wunlunana wì si para Daniyeli wi ni, wo ña pàa pye na yinri Belitishazari, maa yewe ma yo fò: «Ki yen kaselege fò mboro mbe ya mbanla wóonró ti yo mberi kóró wi taga wa na kan le?»

²⁷ A Daniyeli wì si wunlunana wi yon sogo ma yo fò: «Wunlunana, ñgundo ña maa lagajaa mbe jen, kajenmbele, naa jelefenne, naa kajenme pyefenne konaa kacen kagala jenfenne wa kpe se ya mbege jen mbege yo ma kan.

²⁸ Eñ fò Yenñele la yen wa naayeri, li maa ñgundo kagala ke yinrigi funwa na. Lo li kagala ñgele kaa paan wa yege ke yo wunlunana Nebukanezari ma kan. Koni wóonró nda mà wonlo konaa yariyanra nda mà yan móo ta wa ma sorondo ti na, ti nda:

²⁹ «Wunlunana, kagala ñgele kaa paan wa yege koro kè pan wa ma jatere wi ni móo ta maa wonlo. Yenñele na li maa ñgundo kagala ke nari, lo li kagala ñgele kaa paan wa yege ke naga ma na.

³⁰ Mi wo na, kii cen nde na tijinliwe pì gbogo ma we leele pe ni fuun pe woo pi na ko kì ti ki ñgundo kagala kè naga na na, eñ fò kè naga na na, jango wunlunana ma wóonró ti kóró wi ta wi yo ma kan konaa kagala ñgele ke yen wa ma kotogo na, ma ta ma ke jen.

³¹ «E, wunlunana, yariyanga ñga mà yan ki ñga: Senwee yanlee wawi mà yan gbengbenje. Ki yaraga yanlege kila pye ma gbogo ma tonlo na yengele fò jenje. Kila pye ma yere ma yege sogowo, ki yege cenwe pila pye fyere ni.

³² Ki yaraga yanlege ki go kila pye te piiri. Ki kotogo naa ki keyen yi ni, tila pye warifuwe. Ki lara naa ki jegbogolo ke ni, tila pye tuguyenre.

³³ Ki saanra tila pye tuguron. Ki tondanra walaga la pye tuguron, walaga la pye joro.

³⁴ Moo ta maa ki yaraga yanlege ki wele, a sinndelege ka si yiri wa ki ye, lere ma wila ki wa, ma pan maga yaraga yanlege ki tondanra nda tila pye tuguron naa joro woro ti gbɔn mari kaari.

³⁵ Ko pyengolo, tuguron o, joro o, tuguyenre o, warifuwe o, naa te wi ni, ti si pinle ma yaari ma pye muwe, a tifelege kuu le ma kari pi ni paa yege nga na yarilire konsanga ni, ki ma kari bile sigire ti ni ma yiri wa yarilire sunsaga ki na we. Ki yaraga ka si yan naa. Een fo, sinndelege nga kila pan maga yaraga yanlege ki gbɔn, a ko si kannga ma pye yanwiga gbogo ka, fo ma tara ti ni fuun ti yin.

³⁶ «Wunlunana ma wɔɔnro tori yeen. Koni we yaa wɔɔnro ti korɔ wi yo ma kan.

³⁷ Wunlunana, mboro ma yen wunlumbolo pe ni fuun pe wunluwo, katugu Yenhele na wa naayeri li wunluwo, naa yawa, naa fannga konaa gbogowo kan ma yeri.

³⁸ Lɔɔn tege senweele, naa yanyaara konaa sannjere ti go na tara ti lagapyew ki ni. Ma yen ti ni fuun ti go na. Yaraga yanlege ki go nga ki yen te wogo, mboro win.

³⁹ Een fo, wunluwo pa yege yaa ka pan mboro pungo na, mba pi fannga ki yaa ka kologo mbe we ma woo pi na. Ko pungo na, wunluwo taanri woo yaa ka pan, po pi yen ma taanla tuguyenre

ti ni. Pi fannga ki yaa pye dunruya wi lagapyew ki go na.

⁴⁰ Wunluwo tijere woo yaa ka pan po pungo na mbe ngban paa tuguron yen. Yegε nga na tuguron ti ma yaraga pyew ki tongolo mbege koonlo koonlo, pa ki wunluwo pi yaa ka wunluwo sanmba pyew pi koonlo koonlo mboo tongolo ma.

⁴¹ Ki yaraga yanlege ki tondanra naa ki tooo yombegεε, ma ke yan. Ti kanngolo ka yen joro, ti kanngolo ka yen tuguron. Ko ki naga ma yo ki wunluwo pi yaa ka kon shyen. Eεn fo konaa ki ni fuun, fannga yaa ka pye pi ni kanngolo nungba paa tuguron fannga yen, katugu maga yan fo tuguron to naa joro ti ni, ti pinle ti yeε ni.

⁴² Yegε nga na tooo yombegεε kele la pye tuguron, a kele yen joro, ki pyelomo nungba pi na ki wunluwo pi walaga nungba yaa fannga ta, pi walaga nungba fannga yaa kologo.

⁴³ Maga yan fo tuguron ti pinle joro ti ni yegε nga na, ko ki naga fo wunlumbolo pe yaa ka porogo pye pe yeε sogowo, mbe ye pe yeε ni. Eεn fo pe se ka ya mbe pe yeε yigi, mbe pye nungba paa yegε nga na tuguron to naa joro ti ni, ti se ya mberi yeε yigi mbe pye nungba we†.

⁴⁴ «Ki wunlumbolo pe wunluwo wagati wi na, Yenjele na wa naayeri li yaa ka wunluwo pa yegε yirige naa. Ki wunluwo pi se ka ko. Ki

---

† 2:43 2.43-45: Yaraga yanlege ki lara nda fuun ti naganaga, lelegere koro legere yo ki lara ti wogo na. Ki lara ti yen ma taanla taanla Babiloni tara wunluwo, naa Medi tara naa Perisi tara wunluwo, naa Giresi tara wunluwo konaa Jromu tara wunluwo po ni.

wunluwo pi se ka ye cenle la yegε keε. Ki wunluwo pi yaa ka wunluwo sanmba pyew pi jɔgɔ mboo wo wa. Po jate pi yaa koro wa fo sanga pyew.

⁴⁵ Sinndεleγε nga ma yan, ki yiri wa ki ye, lere ma wigi wa, ma pan ma tuguron, naa tuguyenre, naa joro, naa warifuwe konaa te wi ni ti gbon mari kaari, ko ki yen na ki wogo ki nari. Yenηele ηgbɔgɔ ko ki kagala ηgele kaa paan wa yegε ke naga wunlunana ma na. Ma woɔnrɔ ti yen kaselege, ti korɔ wi yo yegε nga na, pa ki yaa pye ma ce.»

⁴⁶ Ki pye ma, a wunlunana Nebukanezari wi si to maa yegε ki jiile wa tara Daniyeli wi yegε sɔgɔwo maa gbɔgɔ, mεε konɔ kan ma yo pe saara wo Daniyeli wi yeri, mbe pinle wusuna nuwo taan ni.

⁴⁷ Kona, a wunlunana wi si Daniyeli wi pye fo: «Kaselege ko na, ye Yenηele lo li yen yengεηgele ke Yenηele le, konaa wunlumbolo pe ni fuun pe tafɔ we. Lo li maa ηgundo kagala ke yinrigi funwa na, katugu ma ya ma ki ηgundo kala li jen mali yo na kan.»

⁴⁸ Ko pungo na, a wunlunana wi si censagbɔgɔ kan Daniyeli wi yeri, ma yarikanra jende legere kan wi yeri. A wi si Daniyeli wi tege Babiloni kinda wi ni fuun wi go na, konaa maa pye Babiloni tara kajenmbele pe ni fuun pe togboɔ.

⁴⁹ Eεn fo, a Daniyeli wi si wunlunana wi yenri, a wunlunana wi si Shadiraki, naa Meshaki konaa Abedi Nego pe tege Babiloni kinda wi go na. A Daniyeli wo jate wi si koro wa wunlunana wi go.

3

Wunlunana Nebukanezari wila te yaraga yanlege ka gbegele

¹ Kona, a wunlunana Nebukanezari wi si kaa te yaraga yanlege gbegebege ka gbegele. Ki yagawa pila pye meterɛ nafa ma yiri ke, ki gbeme pila pye meterɛ taanri. A wi si saa ki te yaraga yanlege ki yerege wa Dura funwa laga falafala ki ni, wa Babiloni kinda wi ni.

² Ko pungo na, a wunlunana Nebukanezari wi si tunngo torogo ma yo pe sa gboforonɛriye, naa janmaratigiye, naa kumandaye, naa yerifenne, naa tara ti penjara shofenne, naa kiti konfenne, naa lasiri kagala yege wofenne konaa kindaye teepe pe ni fuun pe yeri, fo pe pan pe wunlunana Nebukanezari wi te yaraga yanlege nga wila yerege ki gbogwo tunngo ki yon yenge.

³ Ki pye ma, a gboforonɛriye, naa janmaratigiye, naa kumandaye, naa yerifenne, naa tara ti penjara shofenne, naa kiti konfenne, naa lasiri kagala yege wofenne konaa kindaye teepe pe ni fuun pe si pan ma gbogolo mbe yaraga yanlege nga wunlunana wila yerege ki gbogwo tunngo ki yon yenge. Nebukanezari wi yaraga yanlege nga wila yerege, a pe si yere ki yege sogwo.

⁴ Kona, a kala yarifo wi si pan ma para ngbanga, ma yo fo: «Cengele ke ni fuun, naa tara pyew ti woolo, konaa senre pyew ti woolo, ye nungbogolo jan yege tunngo nga ki logo:

⁵ Na yaga ka mbanlaga winme, naa wegele winme, naa ngoni pigile tinme, naa ngoniye

tinme, naa juruye tinme, naa wegele yonro shyenzhyen winme konaa yarigbonro cenle pyew ti tinme pi logo sanga na ni, kona wunlunana Nebukanezari wi te yaraga yanlege nga wi yerege, ye ni fuun ye sogo yege gbogo.

⁶ Na lere na fuun si sogo mbege gbogo, le ki yongolo nungba ke ni, pa pe yaa ko fo wo wa wa yira kason gbogo ki ni.»

⁷ Ki kala na, naa leele pe ni fuun paa kaa mbanlaga winme, naa wegele winme, naa ngonni pigile tinme, naa ngonniye tinme, naa juruye tinme konaa yarigbonro cenle pyew ti tinme pi logo sanga na ni, cengele ke ni fuun, naa tara pyew ti woolo konaa senre pyew ti woolo pe si sogo ma wunlunana Nebukanezari wi te yaraga yanlege nga wila yerege ki gbogo.

*Daniyeli wi wonlonambala taanri
pe sila yenle
mbe te yaraga yanlege ki gbogo*

⁸ Kona, le ki yongolo nungba ke ni, Kalide tara fenne pele si fulo wa, ma saa Zhufuye pe korotige wunlunana wi yeri.

⁹ Paa wunlunana Nebukanezari wi pye fo: «Wunlunana, Yenjele sa yinwetonlogo kan ma yeri.

¹⁰ Wunlunana, mboro jate ma konso kan ma yo leele paga ka mbanlaga winme, naa wegele winme, naa ngonni pigile tinme, naa ngonniye tinme, naa juruye tinme, naa wegele yonro shyenzhyen winme konaa yarigbonro cenle pyew ti tinme pi logo sanga na ni, fo leele

pe ni fuun pe sogo mbege te yaraga yanlege ki gbogo.

¹¹ Fɔ na lere na fuun si yenle mbege yaraga yanlege ki gbogo, fɔ ki lerefɔ pe yaa wi wa wa yira kason gbogo ki ni.

¹² Ma si yala, wunlunana Zhufuye mbele ma wo paa Babiloni kinda wi yege sinni, Shadiraki, naa Meshaki konaa Abedi Nego, pe woro noo jate. Pe woro noo yarisunndo ti gbogo, pee si yenle mboon te yaraga yanlege nga ma yerege ki gbogo.»

¹³ Ki pye ma, a wunlunana Nebukanezari wi si konro ta, mee nawa ngban fo jenge. A wi si konro kan ma yo pe sa Shadiraki, naa Meshaki konaa Abedi Nego pe yigi pe pan pe ni. A pe si saa pe yigi ma pan pe ni wa wunlunana wi yeri.

¹⁴ A wunlunana wi si pe yewe ma yo fo: «Shadiraki, naa Meshaki, naa Abedi Nego, ki yen kaselege fo ye se yenle mbanla yarisunndo ti gbogo konaa mbanla te yaraga yanlege nga mi yerege ki gbogo le?

¹⁵ Eɛn koni, ye ye yee gbegele. Na yaga ka mbanlaga winme, naa wegele winme, naa ngoni pigile tinme, naa ngoniye tinme, naa juruye tinme, naa wegele yonro shyenzyen winme konaa yarigbonro cenle pyew ti tinme pi logo sanga na ni, ye sogo na te yaraga yanlege ki yege sogowo yege gbogo. Na yee ki gbogo, le ki yongolo nungba ke ni, pa pe yaa ye wa wa yira kason gbogo ki ni. Yarisunngo kikiin ki mbe ya pan mbe ye sho na kee?»

¹⁶ Ki pye ma, a Shadiraki, naa Meshaki konaa Abedi Nego pe si wunlunana Nebukanezari wi

yɔn sogo ma yo fɔ: «Wunlunaŋa, yaraga ka woro we yeri we yo ma kan ki wogo ŋga ki na.

¹⁷ Wunlunaŋa, na ki ka si pye pa ki yaa pye ma, we Υενηεε na we yen na gbogo, li mbe ya mbe we sho kaselege ko na. Li mbe ya mbe we sho yira kason gbogo ki keε konaa mbe we sho ma keε.

¹⁸ Wunlunaŋa, ali na lii si we sho, ki jen ma filige ki na fɔ we soon yarisunndo ti gbogo, we se soon te yaraga yanlege ŋga mà yerege ki gbogo fun.»

*Pàa Daniyeli wi wɔnlɔnambala
taanri pe wa
wa kason gbogo ki ni*

¹⁹ Kona, a Nebukanezari wi nawa pì si ŋban fɔ jenge, fɔ a wi yege cenwe pi kanŋga Shadiraki naa Meshaki konaa Abedi Nego pe kanngɔɔ. Ko pungo na, a wì suu woolo pe pye ma yo pe kason ki gbogo naa, fɔ sa gbɔn gbogɔsaga kolɔshyen mbe we ki cenlɔmɔ faa pi na.

²⁰ A wì sigi yo wi malingbɔɔnɔ mbele pe yen fanŋga ni pele kan ma yo pe Shadiraki, naa Meshaki konaa Abedi Nego pe yigi pe pe pɔ, pe pe wa wa kason gbogo ki ni.

²¹ Le ki yɔngɔɔ nunɔba ke ni, a pè si pe yigi ma pe pɔ pe kurusiile, naa pe bundu pigile, naa pe derigbɔɔ konaa pe yaripɔɔ sannda ti ni pe na, mεε pe wa wa yira kason gbogo ki nandogomɔ.

²² Eεn fɔ wunlunaŋa wila konɔ na kan làa ŋban, mbe taga wa ko, na yira kason kila gbogo fɔ jenge, ki kala na, mbele pàa saa Shadiraki, naa

Meshaki konaa Abēdi Nego pe wa wa kason ki ni, kason yinne làa pe gbo.

²³ Ki nambala taanri wele, Shadiraki, naa Meshaki konaa Abēdi Nego, ma pe ta wa pɔsaga, a pè si to wa kason ki nandogomɔ.

²⁴ Le ki yongolo nunɔba ke ni, a wunlunana Nebukanezari wi sunndo wì si kɔn wi na. A wì si yiri ma yere fyelɛge na, mɛɛ wi yerifenne pe yewe ma yo fɔ: «Mì yo nambala taanri wè pɔ ma wa wa kason ki ni?» A poro suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Wunlunana, pa ki yen ma jate.»

²⁵ A wì sho naa fɔ: «Ye wele, na yege yen nambala tijere na, pe woro ma pɔ. Pe yen na yanriyanri wa kason ki nandogomɔ. Kason kii yaraga ka pye wa kpɛ na. Nana tijere woo wi cɛnlomɔ pi yen ma yiri Yenɔɛle li yaraga yenwege ka kɔrɔgɔ.»

*Wunlunana wila Daniyeli
wi wɔnlɔnambala taanri
pe yirige ma pe wa
konaa ma pe gbɔgɔ*

²⁶ Ko punɔgo na, a Nebukanezari wì si fulo wa yira kason gbɔgɔ ki tanla, mɛɛ yo fɔ: «Shadiraki, naa Meshaki konaa Abēdi Nego, yoro mbele Yenɔɛle na yaara ti ni fuun ti go na li tunm-byele, ye yiri wa kason ki ni, ye pan laga.» A Shadiraki, naa Meshaki konaa Abēdi Nego pè si yiri wa kason ki ni.

²⁷ A wunlunana wi gboforonɛriye, naa jan-maratigiye, naa kumandaye konaa wi yerifenne pè si gbinri ma pan ma gbogolo, mɛɛ ki yan fɔ kason ki sila ya yaraga ka pye ki nambala taanri

pe wire ti na, fɔ pe yinzire ka kpɛ sila sogo, kason ki sila pe yaripɔɔ ti sogo, kason nuwɔ kpɛ sila si pye pe na.

²⁸ Kona, a Nebukanezari wì si sɛnrɛ ti lɛ, mɛɛ yo fɔ: «Sɔnmɔ yɛn Shadiraki, naa Meshaki konaa Abɛdi Nego pe Yɛnɛlɛ li woo. Lo lì li mɛrɛgɛ wi tun wi pan mali tunmbyeele pe shɔ, poro mbele pè pe jigi wi taga li na we. A pè mi ɲa wunlunaɲa na sɛnyoro ti kɛ, ma pe yɛɛ kan kunwɔ pi yeri, janɲo paga ka tunɲo pye yarisunɲo ka yɛgɛ kan mbege gbɔgɔ pe Yɛnɛlɛ lo puɲo na.

²⁹ Ki kala na, mi yɛn naga kondɛgɛlɛ na li teri fɔ: «Lere o lere, na wiga pye cɛnlɛ o cɛnlɛ na woo, nakoma tara o tara nda woo, nakoma sɛnrɛ o sɛnrɛ nda yofɔ, na wiga sɛnpere yo Shadiraki, naa Meshaki konaa Abɛdi Nego pe Yɛnɛlɛ li na, ko fɔ pe yaa wo kɔɔnlɔ curo curo curo, mboɔ go ki jaanri mbege wo ki yɛɛ na paa kayangara yɛn; katugu yarisunɲo ko ka yɛgɛ woro wa, ɲga ki mbe ya mbe lere shɔ paa lo yɛn.» »

³⁰ Ko puɲo na, a wunlunaɲa wì si ka taga Shadiraki, naa Meshaki konaa Abɛdi Nego pe fanɲa ki na wa Babilɔni kinda wi ni.

*Wɔɔnrɔ shyɛn woro
nda Nebukanezari wila wɔnlɔ*

³¹ Kona, a wunlunaɲa Nebukanezari wì si tunɲo torogo leele pe ni fuun, naa cɛngɛlɛ ke ni fuun konaa sɛnrɛ pyew ti woolo pe yeri dunruya wi lagapyew ki ni. Wila yo fɔ: «Yɛnɛlɛ sa yɛyinɲgɛ gbɔgɔ kan ye yeri!

³² Yɛnɛlɛ na yaara ti ni fuun ti go na lì kajɛɲgɛ pye na kan, ma kafɔnɲgɔlɔ naa kacɛn kagala

ngele naga na na, mi Nebukanezari, m̀igi wele maga yan, f̀o ki yen ma ỳon mbe ke yo ye kan.

³³ Li kacɛn kagala k̀e tugb̀o! Li kaf̀onng̀o ke yen yawa ni!

Li wunluẁo pi yen wunluẁo mba pi yen k̀osaga fu, li tegere ti yen wa sanga pyew f̀o tetete.

4

¹ «Mi Nebukanezari m̀ila pye ma cɛn yeyinngɛ na konaa ma pye fɛrɛwɛ na wa na wunluẁo go ki ni.

² Pilige ka yembinɛ la ni, a m̀i si ẁonr̀o ẁonl̀o. A ki ẁonr̀o t̀i si fyɛrɛ wa na na f̀o jɛngɛ. Jatere ɲa ẁila pan na yeri konaa yariyanra nda m̀ila yan t̀ila na sunndo wi k̀on na na f̀o jɛngɛ.

³ K̀i kaa pye ma, a m̀i si koǹo kan ma yo pe sa Babiloni tara kajɛnmbɛlɛ pe ni fuun pe yeri pe pan laga na yeri, jɛngɛ pe pan panla ẁonr̀o ti k̀or̀o wi yo na kan.

⁴ Kona, a jɛlɛfɛnnɛ, naa kajɛnmɛ pyɛfɛnnɛ, naa jɛnfɛnnɛ konaa kacɛn kagala jɛnfɛnnɛ p̀ɛ si pan. A m̀i silan ẁonr̀o ti yɛgɛ yo pe kan, ɛɛn f̀o pe sila ya mberɛ k̀or̀o wi yo na kan.

⁵ Ko pungo na, Daniyeli ɲa pe yinri Belitishazari†, ki mɛgɛ ɲga ki yen na yarisunngɛ ka mɛgɛ, a ẁi si pan fun ma yere na yɛgɛ s̀ogoẁo. M̀ila ki jɛn ma yo Yɛnɲɛlɛ na kpoyi li yinnɛ li yen wi ni. A m̀i silan ẁonr̀o ti yɛgɛ yo wi kan, mɛɛ wi pye f̀o:

---

† 4:5 4:5: Belitishazari mɛgɛ ki yen na para yarisunngɛ Beli ko sɛnrɛ na. Yarisunngɛ Beli kila pye Babiloni tara fɛnnɛ poro yarisunngɛ gb̀og̀o.

⁶ <Belitishazari, mboro ña ma yen jefenne pe to, mīgi jen ma yo Yenñele na kpoyi li yinne li yen ma ni, fɔ ngundo kala lo la kpe woro ma lara ma na. Yariyanra nda m̀ yan wa na wɔɔnrɔ ti na, ti logo, mari kɔrɔ wi yo na kan.>

⁷ «Mala ta m̀la pye na wɔnlɔ, yariyanra nda m̀la yan ti nda. M̀la pye na wele, yaraga ñga m̀la yan ki ñga:

Mila tige titɔnlɔgɔ ka yan yeresaga wa tara ti nandogomɔ.

⁸ Ki tige kila yiri ma gbɔgɔ jɛɛgɛ, ma fanña ta, fɔ a ki numaga kila jiiñri wa yenñele na.

Pàa pye naga yaan dunruya wi lagapyew ki ni.

⁹ Ki werɛ tila pye ma yɔn, a ki pire tì legɛ fɔ jɛɛgɛ. Lere pyew wila pye na yaakara taa wa ki ni.

Yanyaara tila pye na paan na sinlele wa ki yinme pi ni.

Sannjere tila pye na paan nari sere ti poo wa ki njere ti ni.

Yaara nda fuun tì da tila pye na yaakara taa wa ki pire ti ni.

¹⁰ «Mala ta m̀la pye na wɔnlɔ bere, wa wɔɔnrɔ ti na, a m̀ si meregɛ wa yan, wo ña wi yen kpoyi, ẁ yiri wa yenñele na na tinri.

¹¹ A ẁ si para ñgbanga ma yo fɔ:

<Yege tige ñga ki kon yege jan, yege njere ti kɔɔnlɔ.

Yege werɛ ti kaanla yeri wo tara, yege pire ti jaraga.

Yanyaara ti fe ti yiri wa ki nɔgɔ, sannjere fun ti fe ti yiri wa ki njere ti ni.

¹² Eɛn fɔ, yege yungɔngɔ konaa ki ninde ti ni ti yaga wa tara.

Ye tugurɔn naa tuguyenre yɔngowɔ pɔ wi na
mboo yaga wa yan ki sɔgowɔ, fɔngɔ kila
wuun wi na.

Wi pye paa yanyaara ti yen mbaa yan ki kaa.

¹³ Senwee jatere ɲa wi yen wa wi kotogo na, wo
mbe wɔ wa, yaayogo jatere mbe ye wi ni.

Wi yeɛ kolɔshyen lo pye wa ki cɛnlɔmɔ pi ni.

¹⁴ « <Ki kakɔndɛgeɛ li yen meregeye kpoyi
poro katɛgeɛ, ɲango mbele fuun pe yen yinwege
na, pege ɲɛn pe yo fɔ Yenɲɛɛ na yaara ti ni fuun
ti go na li yen ma cɛn senwee piile pe wunluwɔ
pyew pi go na. Ki kali ndanla li wunluwɔ pi kan
lere o lere yeri, li maa kan wo yeri. Li yeɛ ma
lere ɲa paa la jate leele pe ni wi tɛge wunluwɔ.

¹⁵ « <Kì pye ma, mi wunlunaɲa Nebukanezari,
wɔɔnrɔ nda m̀ wɔnlɔ tori yeɛn. Mboro
Belitishazari, mari kɔrɔ wi yo na kan, katugu na
wunluwɔ tara kajɛnmbɛɛ wa kpɛ se ya mberi
kɔrɔ wi yo na kan. Mboro wo na, ma mbe ya,
katugu Yenɲɛɛ na kpoyi li yinne li yen ma ni.> »

*Daniyeli wila wunlunaɲa
wi wɔɔnrɔ ti kɔrɔ wi yo*

¹⁶ Kona, Daniyeli, wo ɲa pe yinri Belitishazari,
naa wila kaa ki senre ti logo, a ki si to wi yɔn na,
a wi jatere ẁ piri wi na, fɔ wii ya mbe para ki
wagati wi ni. A wunlunaɲa ẁ suu pye naa fɔ:
«Belitishazari, maga ka ti ki wɔɔnrɔ nda to naa
ti kɔrɔ yowo pi ni, tɔɔn jatere wi piri ma na.»

A Belitishazari ẁ suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Na
tafɔ, m̀ pye naga jaa ki wɔɔnrɔ nda ti pye ma
juguye poro woro, ti kɔrɔ wi pye ma winfenne
poro woo! Ɛɛn fɔ ki si woro ma.

17 Tige nga mà yan, kila yiri ma gbogo ma pye fannga ni, fo a ki numaga kila jiiinri wa yenjele na. Leele paa pye naga yaan dunruya wi lagapyew ki ni.

18 Ki tige ki were tila pye ma yon, a ki pire ti lege fo jenge, fo lere pyew wila pye na yaakara taa wa ki ni. Yanyaara tila pye na paan na sinlele wa ki yinme pi ni, a sannjere tila paan na ti sere ti poo wa ki njere ti ni.

19 Wunlunana, ki tige ye, mboro wi. Mà pye legboo naa fannga fo. Mà gbogo fo ma saa gbón wa yenjele na, fo a ma wunluwo fannga ki gbón dunruya wi lagapyew ki ni.

20 «Ko pungo na, wunlunana, a mà si merenge kpoyi wa yan wi yiri wa yenjele na, ma tigi ma pan, ma yo fo: <Ye tige ki kon yege jan, yege jogo pew, een fo yege yungongo konaa ki ninde ti ni ti yaga wa tara ti ni, ye tuguron yongowo naa tuguyenre yongowo po wi na, yoo yaga wa yan ki sogowo. Fonggo kila wuun wi na mbaa wi yinngi. Wo naa yanyaara ti ni, ti pyelomo pi pye ja fo sa gbón yele kolshyen.>

21 Wunlunana, ki senre ti koro wowi na yeen. Yenjele na yaara ti ni fuun ti go na, nga li kon ma tege ma yo ki yaa pye wunlunana, na tafu ma na, koyi nga yeen.

22 Pe yaa koon puru mboon wo leele pe sogowo. Ma yaa ka sa cen wa wongaala pe ni. Ma yaa kaa yan ki kaa paa nege yen. Fonggo ki yaa kaa wuun ma na mbaa ma yinngi. Ma yaa yele kolshyen lo pye wa ki cenlomo pi ni, fo ma ka saga jen fo Yenjele na yaara ti ni fuun ti go na, li yen senwee

piile pe wunluwo pyew pi go na, fo ki kali ndanla li wunluwo pi kan lere o lere yeri, li maa kan wo yeri.

²³ Εν φο, nga ki yo fo tige ki yungongo konaa ki ninde ti ni, ti koro wa, ko koro wo yen, fo na ma ka kaga jen mbe yo fo Yenhele na wa naayeri, lo li yen wunluwo we, pa ma wunluwo pi yaa songoro ma na.

²⁴ Ki kala na, wunlunana, ki yaga ma yenle na yerewe senre ti na, ma kapere pyege ki yaga maa kasinge piin, moo tipere ti yaga maa fyonwo fenne pe yinriwe taa. Ki ka pye ma, pa ma yaa yeyinige ta.»

*Daniyeli wi senre
tila pye kaselege*

²⁵ Ki pye ma, Daniyeli wila nga yo, ki kagala ke ni fuun kaa wunlunana Nebukanezari wi ta.

²⁶ Yenge ke ma yiri shyen torongolo, Daniyeli senyoro ti pungo na, pilige ka, ma wunlunana wi ta wila pye na yanriyanri wa wunluwo go ki biri wi go na, wa Babiloni ca,

²⁷ a wi si para ma yo fo: «Cagbogo Babiloni ko ma nga yeen! Mi Nebukanezari, muwi migi kan na yera fannga ki ni, maga pye na wunluwo ca, konaa mbanla gbogwo pi naga.»

²⁸ Ma wunlunana wi ta wila pye na to yuun ma, a magala la si yiri wa yenhele na ma yo fo: «Wunlunana Nebukanezari, nga ki yen na yuun ma kan ki logo, ma wunluwo pi sho ma yeri.

²⁹ Pe yaa ma puro mboon wo laga senwee piile pe sogwo. Pa ma yaa sa cen wa yanyaara ti sogwo. Ma yaa la yan ki kaa paa nege yen. Ma

yaa yeŕe kɔlɔshyen lo pye wa ki cɛnlɔmɔ pi ni, fɔ ma ka saga jɛn fɔ Yɛnɲɛlɛ na yaara ti ni fuun ti go na, li yɛn sɛnwee piile pe wunluwɔ pyew pi go na, fɔ ki kali ndanla li wunluwɔ pi kan lere o lere yeri, li maa kan wo yeri.»

³⁰ Le ki yɔngɔlɔ nunɲba ke ni, a ki sɛnrɛ ti kala li si pye Nebukanezari wi na. Pàa wi purɔ maa wɔ sɛnwee piile pe sɔgɔwɔ. A wi nɛɛ yan ki kaa paa nɛrɛ ti yɛn. Fɔɔngɔ kila pye na wuun wi na naa yinɲgi. A wi yinzire tì kaa tɔnlɔndɔnlɔ paa yɔn kanwiga sire yɛn. A wi yombekɔɔrɔ tì tɔnlɔndɔnlɔ paa sannjɛrɛ woro yɛn.

*Nebukanezari wila sagala
konaa ma Yɛnɲɛlɛ li sɔn*

³¹ Wagati ɲa wila kɔn ma tɛgɛ, naa wila kaa wi yeɛ yɔn fili, mi Nebukanezari, a mì silan yeɛgɛ ki yirige ma wele wa naayeri, a na jatere wì si songɔrɔ ma cɛn na na. A mì si Yɛnɲɛlɛ na yaara ti ni fuun ti go na li shari. Lo na li yɛn yinwege wolo fɔ sanga pyew, lo na li tegere ti yɛn kɔsaga fu woro, a li wunluwɔ pi yɛn wa sanga pyew fɔ tetete, a mì sili sɔn mali gbɔgɔ.

³² Dunruya woolo pe ni fuun pe woro li yeɛgɛ na yaraga ka. Nɲa kili ndanla, ko li ma pye yaara yɛnwere nda wa yɛnɲɛlɛ na ti na konaa leele mbele laga tara na pe na. Lere se ya mbeli fanɲga ki yerege, nakoma mbeli pye mbe yo fɔ: «Yinɲgi maa piin yeɛn?»

³³ Kì pye ma, ki wagati wi ni, a na jatere wì si songɔrɔ ma cɛn na na. A na wunluwɔ pi gbɔgɔwɔ, naa na sɔnmɔ konaa na megbɔgɔ ki ni, tì si songɔrɔ ma kan na yeri. Na yerifenne naa

na tara legboɔɔ, a pè silan yeri mbe pan naa. A m̀ songoro ma cen wa na wunluwo pi na naa. A ka nɛɛ tari na gbogowo pi na naa na kee.

³⁴ Koni, mi Nebukanezari, mi yen na naayeri wunluwo wi sonni, na wi mege ki yinrigi, konaa naa gbogo. Wi kapyere ti ni fuun ti yen ma yala. Wi konjolo ke yen ma sin. Mbele pe maa pe yeɛ gbogo, wo wi mbe ya mbe pe tirige.

5

Sogolo gbolo na wunlunaja Belishazari wila sogo

¹ Naa Belishazari wila kaa cen wunluwo pi na, pilige ka, a ẁ si sogolo gbolo sogo wi tara legboɔɔ pe kan. Pe mbaa lere waga kele (1 000) yon ko tin. A wunlunaja ẁ si pinle na duven wi woo wi legboɔɔ pe ni.

² Naa duven wila kaa Belishazari wi yigi, wi to Nebukanezari wila te naa warifuwe yaapire nda koli ma yiri ti ni wa sherigo gbogo ki ni, wa Zheruzalemu ca, a ẁ si konɔ kan ma yo pe sari le pe pan ti ni, jango wo naa wi legboɔɔ pe ni, naa wi japɔrimbɔlo konaa wi cenfenne pe ni, pe duven wi wo wa ti ni†.

³ Kì pye ma, ki yaapire nda paa koli ma yiri ti ni wa Yenɲele li sherigo gbogo ki ni, wa Zheruzalemu ca, a pè si pan ti ni. A wunlunaja wo naa wi legboɔɔ pe ni, naa wi japɔrimbɔlo konaa wi cenfenne pe ni, pè si duven wi wo wa ti ni.

---

† 5:2 5.2: 2 Wunlu 24.13; 25.14-15; 2 Kuro 36.10

⁴ Naa pàa kaa duven wi wɔ ma tin sanga ña ni, a pe nɛɛ pe yarisunndo nda ti yen tɛ woro, naa warifuwe woro, naa tuguyenre woro, naa tugurɔn woro, naa tige woro konaa sinndeere woro ti sɔnni.

⁵ Kona, le ki wagati nunɗba wi ni, a senwee keɛ kà si fo ma yiri le fitanladaga wi yege, nɛɛ yɔɔnrɔ ta yɔnlɔgi wa wunlunaña wi go mbogo fige ki na. A wunlunaña wì si keɛ ñga kila pye na yɔnlɔgi ki yan.

⁶ Kona, a wunlunaña wi yege cɛnwɛ pì si kanɗga fyere ti na. A wi jatere wi piri wi na maa sunndo wi kɔn wi na. A wi wire tì fanla. A wi kanɗguuro tila seri nari yeɛ gbɔɔn.

⁷ A wì si para ngbanga ma kɔnɔ kan ma yo pe pan kajenme pyefenne, naa kacɛn kagala jɛnfenne konaa jelefenne pe ni wi kan. Naa pàa kaa pan, a wì si senre ti lɛ, mɛɛ ki Babiloni tara kajenmbele pe pye fɔ: «Ye ni, lere ña fuun ka ya mbege yɔɔnrɔ nda ti kara mberi kɔrɔ wi yo na kan, wunluwɔ yaripɔrɔ yenre yaa le wi kan, mbe tɛ yɔngɔwɔ le wa wi yɔlɔgɔ konaa mboo pye wunluwɔ tara ti to taanri woo.»

⁸ A wunlunaña wi kajenmbele pe ni fuun pè si ye ma yɔɔnrɔ ti wele, ɛɛn fɔ wa kpɛ sila ya mbege yɔɔnrɔ ti kara pe ni konaa mberi kɔrɔ wi yo wunlunaña wi kan.

⁹ Kì pye ma, a wunlunaña Belishazari wi sunndo wì si kɔn wi na naa fɔ jɛɗge. A wi yege cɛnwɛ pì kanɗga naa ma serege. A wi tara legbɔɔlɔ pe ni fuun pe wire tì si fanla pe na.

¹⁰ Naa wunlunaña wi nɔ wila kaa wunlunaña wo naa wi legbɔɔlɔ pe senyoro ti logo, a wì

si ye pe kōrōgō wa liwen lisaga, mēe yo fō: «Wunlunaṇa, Yēnḡele sa yinwetonlogō kan ma yeri! Maga ka ti ma jatere wi piri ma na, ma yeḡe cēnwē pi kanḡa.

¹¹ Naṇa wa yen laga ma wunluwō tara ti ni, Yēnḡele na kpoyi li yinne li yen wi ni. Ma to wi wunluwō wagati wi na, pàa kagala kōrō jēnme, naa tijinliwē konaa kajēnme ta wi yeri paa yeḡe ḡa na Yēnḡele na kpoyi li kajēnme pi yen. Ki kala na, ma to we, wunlunaṇa Nebukanezari we, ko naṇa wo wila tēḡe jēlēfenne, naa jēnfenne, naa kajēnme pyefenne konaa kacēn kagala jēnfenne pe go na;

¹² katugu ki naṇa we, ki Daniyeli ḡa ma to wila wi mēḡe taga naa yinri Belitishazari, wi jatere wi gbōgō ma wē, kajēnme naa tijinliwē yen wi ni mbe ya mbaa wōōnrō ti kōrō wi yuun, mbaa ḡgundo kagala ke yeḡe nari konaa mbaa yōn sogowo kaan yewige ḡa fuun kī ḡgban ki na. Ye sa Daniyeli wi yeri wi pan, wi yaa pan mbe yōōnrō ti kōrō wi yo.»

¹³ Kì pye ma, a pè si saa Daniyeli wi yeri ma pan wi ni wa wunlunaṇa wi yeri. A wunlunaṇa wi suu yewe ma yo fō: «Zhuda tara woolo mbele wunlunaṇa, na to we, wila saa koli ma pan pe ni, Daniyeli mēḡe fō ḡa wila pye pe ni, wowi mboro le?

¹⁴ Mòò senre logo fō Yēnḡele na kpoyi li yinne li yen ma ni, fō leele pe maa kagala kōrō jēnme, naa tijinliwē konaa kajēnme taa ma yeri, kajēnme mba pi yōngō woro.

¹⁵ Pè pan kajēnmbelē naa kajēnme pyefenne pe ni laga na yeri, jaṅgo pe ki yōōnrō nda ti kara

peri kɔrɔ wi yo na kan, εεn fɔ wa kpe si ya mberi kɔrɔ wi yo na kan.

¹⁶ Mi logo ma yo fɔ ma ma ya na ngundo kagala ke kɔrɔ yuun, konaa na kanɔgbangala ke yege woo. Koni, na maga ya mbege yɔɔnrɔ nda ti kara mberi kɔrɔ wi yo na kan, wunluwɔ yaripɔrɔ yenre yaa le ma kan, mbe te yɔngɔwɔ le wa ma yɔlɔgɔ. Ma yaa pye wunluwɔ tara ti to taanri woo.»

¹⁷ A Daniyeli wì si wunlunaɲa wi yɔn sogo ma yo fɔ: «Wunlunaɲa, ma yarikanra ti yaga wa nakoma mari kan lere wa yege yeri. Mi wo na, mi yaa yɔɔnrɔ ti kara mberi kɔrɔ wi yo ma kan.

¹⁸ Wunlunaɲa, Yenɲele na yaara ti ni fuun ti go na, làa wunluwɔ, naa megbɔgɔ, naa sɔnmɔ, konaa gbɔgɔwɔ pi kan ma to Nebukanezari wi yeri.

¹⁹ Ki megbɔgɔ ɲga kì kan wi yeri ki kala na, tara pyew ti woolo, naa cengele ke ni fuun konaa senre pyew ti woolo pàa pye na fyε wi yege fɔ na seri. Na wi kaa jaa pe leele mbele gbo, pe ma poro gbo. Na wi kaa jaa pe mbele yaga go na, pe ma poro yaga go na. Na wi kaa jaa mbe ɲa yirige mboo gbɔgɔ, wi ma wo yirige maa gbɔgɔ. Na wi kaa jaa mbe ɲa tirige, wi ma wo tirige.

²⁰ Εεn fɔ, naa yeε gbɔgɔwɔ la kaa ye wa wi kotogo na, a wi kotogo kì ɲgban wi na, fɔ a wila wi yeε nari, a Yenɲele lè suu laga wa wunluwɔ pi na, maa gbɔgɔwɔ pi shɔ wi yeri.

²¹ A pè suu puro maa wɔ senwee piile pe sɔgɔwɔ. A wi jatere wì si kanɲga paa yaayoro woo yen. A wì si saa cεn wa yan sofilele pe ni, na yan ki kaa paa nege yen. A fɔɔngɔ kì wo wi

na maa yinngi, fɔ ma saa gbɔn pilige n̄ga w̄ila kaa ki j̄en ma yo Yen̄j̄eɛ na yaara ti ni fuun ti go na, li yen senwee piile pe wunluwɔ pyew pi go na, fɔ lere n̄a kali ndanla, li ma wunluwɔ pi kan wo yeri.

²² «Koni, mboro Belishazari, mboro n̄a ma yen wi pinambyɔ, mà ki kagala ke j̄en, konaa ki ni fuun, mee yenle mbɔɔn yee tirige.

²³ Eɛn fɔ m̀ɔ yee gbɔgɔ Yen̄j̄eɛ na wa naayeri li na. Mà ti a p̄e pan li sherigo gbɔgɔ yaapire ti ni ma kan, a mboro naa ma legbɔɔlɔ pe ni, naa ma japɔrimbɔlɔ konaa ma cenfenne pe ni, yè duven wi wɔ wa ti ni. A m̀ɔ yarisunndo nda ti yen warifuwe woro, naa te woro, naa tuguyenre woro, naa tugurɔn woro, naa tige woro konaa sinndeere woro ti sɔn, ki yarisunndo tila la yaan, tila la nuru, tii si kala la j̄en. Ma si yala ma, yinwege naa ma kala li ni fuun li ni, ti yen Yen̄j̄eɛ na kee, mee lo gbɔgɔ.

²⁴ Ko k̄i ti, li ki kee ki torogo, a k̄i pan maga yɔɔnrɔ ti yɔnlɔgɔ.

²⁵ Yɔɔnrɔ nda t̄i yɔnlɔgɔ tori nda yeen fɔ: <Mene, mene, tekeli, parisin.>

²⁶ Koni, ki senre ti kɔrɔ wi n̄a. <Mene> ko kɔrɔ wo yen fɔ <jiri.> Yen̄j̄eɛ l̀ɔn wunluwɔ piliye yi jiri, ki piliye yɔn k̄i kɔ.

²⁷ <Tekeli> ko kɔrɔ wo yen fɔ <Taanla.> Yen̄j̄eɛ l̀ɔn taanla culo na màga yan fɔ mà tifaga.

²⁸ <Parisin> ko kɔrɔ wo yen fɔ <kɔn shyen.> Yen̄j̄eɛ l̀ɔn wunluwɔ pi kɔn shyen maa kan Medi tara fenne naa Perisi tara fenne pe yeri.»

²⁹ Le ki yɔngɔlɔ nun̄gba ke ni, a wunlun̄n̄a

Belishazari wì si kono kan ma yo pe wunluwo yariporo le Daniyeli wi kan, pe te yongowo le wa wi yologo. A pè sigi yari lagapyew fo Daniyeli wo wì pye wunluwo tara ti to taanri woo we.

³⁰ Ki pilige nungba ki yembinε li ni, a pè si Kalide tara fenne wunlunaᅇa Belishazari wì gbo.

6

¹ A Medi tara fenne nana Dariyusi wì si cen wunluwo pi na wi yeε nafa taanri ma yiri shyen wolo li ni.

Daniyeli juguye paa yon le wi na

² Pilige ka, a wunlunaᅇa Dariyusi wì sigi yan fo ki yen ma yon wi janmaratigiye cenme naa nafa (120) tege, pe cencen wi wunluwo tara lagapyew ki go na.

³ A wì si teele taanri tege ki janmaratigiye cenme naa nafa (120) pe go na. Janmaratigiye paa daga mbaa pe tunᅇgo pyelomo pi yege yuun ki teele taanri pe kan, jango wunlunaᅇa wi kapyege ka ka ka jogo. Daniyeli wila pye ki teele taanri wo wa.

⁴ Eεn fo paa pye na Daniyeli wi jate ma we ki teele poro naa janmaratigiye pe na, katugu wila kala jen ma we pe na. Ki pye ma, a wunlunaᅇa wi neε jaa mboo tege wi tara ti ni fuun ti go na.

⁵ Kona, a teele poro naa janmaratigiye pe ni, pe neε pyelomo jaa mbe Daniyeli wi jεregi wi tegere tunᅇgo ᅇga wila pye na piin ki kala na. Eεn fo pe sila pyelomo kpe nakoma punᅇosaga kpe ta mbege pye, katugu Daniyeli wila pye lere ᅇa leele pè taga wi na. Ki kala na, pe sila sambalawa nakoma punᅇosaga yan wi na.

⁶ Kì pye ma, a ki nambala pè si pe yee pye fò: «We se pyelomò pa ta mbe Daniyeli wi jeregi, kaawò we kala la lagaja mboo jeregi wa wi Yenñele li lasiri wo kanngòlo.»

⁷ Kì pye ma, ki teele poro naa janmaratigiye pe ni, pè si fyeele ma kari wa wunlunaña wi yeri ma saa wi pye fò: «Wunlunaña Dariyusi, Yenñele sa yinwetonlogò kan ma yeri.

⁸ Ma wunluwò tara teele, naa wunluwò yarijende yege wofenne, naa janmaratigiye, naa yerifenne konaa gboforoneriye pe pe ni fuun pè yere ki na, maga kòn maga tege, fò wunlunaña, ma kakonndegele la tege mali ngban, fò sa gbòn piliye nafa ma yiri ke, fò na lere o lere ka yenri yarisunngo ka yege yeri nakoma lere wa yege yeri, na wii yenri wunlunaña mboro nungba yeri, pe ko fò wo yigi poo wa wa jaraye pe korogo, wa jaraye pe wege ki ni.

⁹ Koni, wunlunaña, ki kakonndegele li tege, mòo kee yonlo li taga ki sewe wi na, janngo liga ka ya mbe kannga, li pye Medi tara fenne naa Perisi tara fenne pe kakonndegele, na li se ya kannga lo la.»

¹⁰ Kì pye ma, a wunlunaña Dariyusi wì suu kee yonlo li taga wa kakonndegele sewe wi na.

*Pàa Daniyeli wi wa
wa jaraye pe wege ki ni*

¹¹ Naa Daniyeli wila kaa ki logo ma yo fò pè ki kakonndegele li tege sanga ña ni, a wì si songoro ma kari wi go. Wi sanngazo yumbyo wi fenetiriye mbele pàa pye ma yege wa wa Zheruzalemu ca ki yeri, a wì si pe yengele. A wi

nεε kannguuro kanni wa pe tanla pilige pyew yonlo taanri, na wi Yenηελε li yenri konaa nali sonni, paa yege nga na wila pye naga piin faa we.

¹² Kona, a Daniyeli wi winfenne pè si gbinri ma ye wa wi korogo, mee saa wi yan wila wi Yenηελε li yenri nali gbogo.

¹³ Le ki yongolo nungba ke ni, a pè si kari wa wunlunaηa wi yeri, ma saa para wi ni ki kakonndεgele li wogo na. Pàa yo fò: «Wunlunaηa, mi yo ma kakonndεgele la tege fò mbe sa gbòn piliye nafa ma yiri ke, fò na lere o lere ka yenri yarisunngo ka yege yeri, nakoma lere wa yege yeri, na wii yenri wunlunaηa mboro nungba yeri, pe ko fò wo wa wa jaraye pe wege ki ni?»

A wunlunaηa wì si pe yon sogo ma yo fò: «Pa ki yen ma kaselege, Medi tara fenne naa Perisi tara fenne poro kakonndεgele li, na li se ya kannga.»

¹⁴ A pè si senre ti le naa, ma yo fò: «Wunlunaηa, Daniyeli ηa wi yen Zhuda tara woolo mbele paa koli ma pan pe ni kulolo wo wa, wi woro noo jate. Wi si woro noo kakonndεgele li jate fun. Wi maa yenri Yenηελε li yeri yenrisaga taanri pilige pyew.»

¹⁵ Naa wunlunaηa wila kaa ki senre ti logo sanga ηa ni, a kì suu nawa pi piri wi na fò jεnge. A wì sigi jate wa wi nawa mbe Daniyeli wi sho. Maga yigi fò ma saa ki yonlo ki kò, wila ki lagaja mbe Daniyeli wi sho.

¹⁶ Eεn fò, a ki leele pè si songoro ma kari fyεlege na wa wunlunaηa wi yeri ma saa ki yo wi

kan fɔ: «Wunlunaŋa, m̀aga jɛn ma yo mbe yala Medi tara fɛnnɛ naa Pɛrisi tara fɛnnɛ pe lasiri wi ni, kakɔ̀ndɛgɛlɛ na fuun wunlunaŋa ẁi tɛgɛ maa kɛɛ yɔ̀nlɔ taga ki sɛwɛ wi na, li se ya kanŋga naa!»

¹⁷ Kona, a wunlunaŋa ẁi si konɔ kan ma yo pe sa Daniyeli wi wa wa jaraye pe wege ki ni. A wunlunaŋa ẁi si Daniyeli wi pye fɔ: «Ma Yɛnɛlɛ na ma yɛn na tunŋgo piin li kan kapɔ̀rɔ ni, lɔɔn shɔ!»

¹⁸ Ko puŋgo na, a pɛ si sinndeligbɔ̀gɔ ka tɛgɛ ma jaraye pe wege ki tɔn ki ni. A wunlunaŋa ẁi suu tɛgɛrɛ tɛgɛyaraga konaa wi legbɔ̀lɔ pe wogo ki taga sinndeligbɔ̀gɔ ki na, janŋo yaraga kpɛ ka ka kanŋga, ŋga k̀i tɛgɛ Daniyeli wi kanŋgolɔ ki wogo na.

¹⁹ Ko puŋgo na, a wunlunaŋa ẁi si kari wi go. Wila yɛmbinɛ li ni fuun li pye, wii yɛnlɛ mbe li. Wii yɛnlɛ jɛlɛ mbe pan wa wi yeri. Wi sila si ya mbe wɔ̀nlɔ.

*Yɛnɛlɛ l̀aa Daniyeli wi shɔ
jaraye pe yeri*

²⁰ Ki goto yirifaga ki na, a wunlunaŋa ẁi si yiri, mɛɛ fyɛɛlɛ ma kari wa jaraye pe wege ki yɔ̀n na.

²¹ A ẁi si fulo wa wege yɔ̀n ki tanla, ẁi jatere piriwen ni fɔ jɛŋgɛ, mɛɛ Daniyeli wi yeri ma yo fɔ: «Yɛnɛlɛ na yinwege wolo li tunmbyee Daniyeli, ma Yɛnɛlɛ na ma yɛn na tunŋgo piin li kan kapɔ̀rɔ ni, li ya mɔ̀ɔ shɔ jaraye pe yeri le?»

²² A Daniyeli ẁi si koro wa ma wunlunaŋa wi yɔ̀n sogo ma yo fɔ: «Wunlunaŋa, Yɛnɛlɛ sa yinwetɔ̀nlɔgɔ kan ma yeri!

23 Na Yen̄ḡeḡe lili merēge wi tun, a wì pan ma jaraye pe yon̄ro ti ton pe na. Pee yaraga ko ka kpe pye na na, katugu Yen̄ḡeḡe ligi yan mii jɔgɔ li na. Mboro fun wunlunaḡa, mii kapege kpe pye ma na.»

24 Kì kaa pye ma, a wunlunaḡa wi nawa pì si yin̄ḡi fɔ jēḡe. A wì si kon̄o kan ma yo pe Daniyeli wi yirige poo wɔ wa jaraye pe wege ki ni. Naa pàa kaa Daniyeli wi yirige maa wɔ wa wege ki ni, pe sila tulugo kpe yan wi wire ti laga ka na, katugu wila wi jigi wi taga Yen̄ḡeḡe li na.

25 A wunlunaḡa wì si kon̄o kan, ma yo leele mbele pàa Daniyeli wi jēḡe, pe pan pe ni, naa pe jēḡe konaa pe piile pe ni, pe pe wa wa jaraye pe wege ki ni. Pe wan̄gɔlɔ wa wege ki ni, pe sila ta mbe gbɔn yere wa ki kɔsaga ki na, a jaraye pè si gbinri ma to pe na, ma pe kajeere ti ni fuun ti yaari.

26 Ko pun̄go na, a wunlunaḡa Dariyusi wì si sēwe pye maa torogo leele pe ni fuun pe kan, naa cēḡeḡe ke ni fuun konaa sēnre pyew ti woolo pe kan tara ti lagapyew ki ni, ma yo fɔ: «Yen̄ḡeḡe sa yeyin̄ḡe gbɔgɔ kan ye yeri!

27 Mi yen naga kon̄o na li kaan, fɔ laga na wunluwɔ tara ti lagapyew ki ni, leele pe ni fuun paa fyē Yen̄ḡeḡe na Daniyeli maa gbogo li yēḡe. Katugu Yen̄ḡeḡe li yen yinwege wolo, li yen wa fɔ sanga pyew.

Li wunluwɔ pi se jɔgɔ, kɔsaga woro li tegere ti na.

28 Li ma lere shɔ, ma lere wɔ kala.

Li ma kafɔn̄ḡɔlɔ naa kagbɔgɔlɔ pye wa naayeri konaa laga tara ti na.

Lo li Daniyeli wi sho jaraye pe kee.»

²⁹ Ko pungo na, Daniyeli wila yeresaga jenge ta wunlunaŋa Dariyusi wi wagati wi na konaa Perisi tara fenne pe wunlunaŋa Sirusi wi wagati wi na fun.

YARIYANRA NDA TILA NAGA DUNRUYA WUNLUWO KONAA YENNELE WUNLUWO PI WOGO NA

7

7.1-12.13

Daniyeli wi yariyanga kongbanŋa:

Wongaala tijere kala

¹ Babiloni tara wunlunaŋa Belishazari wi wunluwo pi yeŋe kongbanna li na, ma Daniyeli wi ta wila pye ma sinle wa wi sorondo ti na, a wi si woonro wonlo ma yariyanra ta yan. Ko pungo na, a Daniyeli wi si woonro ti yonlogo ma lara nda ti wogo yen ma ngban ti yege yo. Nda wila yege yo ti nda.

² Wila yo fo: «Yembine li ni, wa na yariyanga ki ni, mila pye na wele, mee kaa tifelege ki yan ki yiri wa naayeri wi keyen tijere yi ni fuun yi na na gboon, ma pan ma kogeje gboo tonmo pi yege fanŋa ni.

³ A wongaala tugbombole tijere si yiri wa kogeje wi ni, wa sila yala wa ni†.

⁴ Wongbo kongbanŋa wila pye paa jara yen. Kanwira la pye wi na paa yon yen. Maga ta mila pye naa wele, a pe sigi kanwira ti kon mari laga

---

† **7:3 7.3:** Naga 13.1; 17.8

wi na, mɛɛ wi yirige maa yerege wi tɔɔɔ ti na paa sɛnwee pyɔ yɛn. A pɛ si sɛnwee pyɔ jatere kan wi yeri.

⁵ «Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a m̀ si wɔngbɔ shyen woo yan, wila pye paa cɛngɛ urusi ka yɛn. Wila pye ma cɛn wi punɔgo tɔɔɔ ti na. Kendingangala taanri la pye wa wi yɔn, wa ngangala ke sɔgɔwɔ. A pɛ suu pye ma yo wi yiri wi sa kara lɛgɛɛ ka.

⁶ «Ko punɔgo na, mila pye na wele naa, mɛɛ wɔngbɔ wa yeɛɛ yan; wila pye paa kamɔlɔ yɛn. Kanwira tijɛɛ la pye wa wi pɔgɔlɔ paa sannjɛɛɛ yɛn. Yinɛ tijɛɛ la pye wi na. A pɛ si tegere kan wi yeri†.

⁷ «Ko punɔgo na, wa na yariyanga ki ni yem-bine li ni, mbe ka wele, mɛɛ wɔngbɔ tijɛɛ woo yan. Wila pye sunndo kɔngɔ ni, ma pye fyɛɛ ni. Fannɔga gbɔgɔ la pye wi ni fɔ jɛngɛ. Ngangala titɔnlɔngɔlɔ tugurɔn wogolo kaa pye wa wi yɔn. Wila pye na kara ti kuun, nari kɔɔnlɔ yuroyuroyuro, nari kaa, nari sannda ti tangala tangala. Wila pye wi ye wɔngaalaa kɔngbanmbala pe ni. Yenngɛɛ ke kaa pye wi na†.

⁸ Maga ta mila pye naga yenngɛɛ ke wele, a m̀ si kaa ki yan fɔ yenne jɛɛɛ la yiri wa sannɔgala ke sɔgɔwɔ. Wa yenngɛɛ kɔngbanngala ke ni, a taanri si kɔlɔgi ma wɔ wa yenne jɛɛɛ li yeɛɛ. Yenngɛɛ la pye ki yenne jɛɛɛ li na paa sɛnwee wogolo yɛn. Yɔn la pye li na, a laa yeɛ gbɔgɔwɔ sɛnɛ yuun†.»

---

† 7:6 7.4-6: Naga 13.2 † 7:7 7.7: Naga 12.3; 13.1 † 7:8 7.8: Naga 13.5-6

Yenɲele li kiti kɔnwagati

⁹ «Kona, mɪla pye na wele naa bere, maga ta paa pye na wunluwɔ jɔnrɔ teriteri. Nɛa wɪla pye wa maga ɛ wa fafafa†, a wɪ si cɛn ki wunluwɔ jɔngɔ ka na. Wi yaripɔrɔ tɪla pye ma filige yege yege yege. Wi yinzire tɪla pye ma filige paa sumbyɔ sifire yen. Wi wunluwɔ jɔngɔ kɪla pye paa kason yinne yen. Wi wunluwɔ jɔngɔ jegele kiiri kiiri kaa pye paa kason gbɔgɔ yen†.

¹⁰ Kason kɪla pye na janri na yinrigi wa wi yege paa gbaan tɔnmɔ yen. Leele waga ɛgere ɛgere paa pye wi tunmbyeele; leele waga keke tegeŋaga ɛgere paa pye ma yere wi yege sɔgɔwɔ na tunɲgo piin wi kan. Kona, a kiti kɔnfenne pɛ si cɛncɛn. A pɛ si sɛwɛɛle pele yɛngɛɛ†.

¹¹ «Mɪla pye na wele naa bere, katugu ki yenne laa pye nali yeɛ gbɔgɔwɔ sɛnrɛ yuun. A mɪ sigi yan fɔ pɛge wɔngbɔ wi gbo, maa wire ti tɔngɔ, mari wa kason mari sogo.

¹² Wɔngaalaa sanmbala poro na, paa pe fanɲga ki sho pe yeri; ɛɛn fɔ, a pɛ si pe yaga go na fɔ ma saa gbɔn wagati wa ni.

¹³ «Mɪla pye na wele bere wa na yariyanga ki ni yembinɛ li ni, mbe ka wele, a mɪ si lere wa yan, ɲa wɪ yiri sɛnwee pinambyɔ† kɔrɔgɔ.

Wɪla yiri wa naayeri ma pan kambaara ti na.

---

† **7:9 7.9:** Nga kɪ yo fɔ: *Nɛa wɪla pye wa maga ɛ wa fafafa*, ko yen naga nari ma yo Yenɲele lo li, lo na lesaga woro li na, kosaga si woro li na. † **7:9 7.9:** Naga 1.14; 20.4 † **7:10 7.10:** Naga 5.11; 20.12 † **7:13 7.13:** Mati 24.30; 26.64; Maki 13.26; 14.62; Luki 21.27; Naga 1.7,13; 14.14

A wi nɛɛ paan wa ɲa wila pye wa maga lɛ wa
fafafa wi tanla.

A pɛ suu yigi ma fulo wi ni le wi tanla.

¹⁴ A pɛ si tegere naa gbɔgɔwɔ konaa wunluwɔ pi
kan wi yeri;

a leele pe ni fuun, naa cɛngɛlɛ ke ni fuun, konaa
sɛnrɛ pyew ti woolo pe nɛɛ tunɲgo piin wi
kan.

Wi tegere ti yɛn tegere nda ti yɛn kɔsaga fu;
wi wunluwɔ pi se si jɔgɔ fyew.»

¹⁵ «Mi Daniyeli ki wogo kila na jatere wi piri
na na jɛɲgɛ, a na sunndo wi kɔn na na fɔ jɛɲgɛ
yariyanra nda mɪla yan ti kala na.

¹⁶ Ki kaa pye ma, leele mbele pàa pye wa, a mɪ
si fulo nungba tanla, maa yewe ki kagala ke ni
fuun ke kɔrɔ jate wi ni. A wì si ke kɔrɔ wi yo
mala kan.

¹⁷ Wila yo fɔ: «Ki wongaala tugbɔmbɔlɔ tijɛrɛ
wele, pe yɛn ma taanla wunlumbolo tijɛrɛ ni,
mbele pe yaa ka yiri laga tara ti na.

¹⁸ «ɛn fɔ poro punɲo na, Yɛɲɲɛle na yaara ti
ni fuun ti go na li leele kpoyi poro pe yaa ka
wunluwɔ pi ta, pi yaa ka koro poro kan sanga
pyew fɔ tetete.»

¹⁹ «Koni, mɪla pye na jaa mbe ki wonɲbɔ tijɛrɛ
woo wi kala li jɛn mbe wali li na, wo ɲa wila pye
wi yɛ sanmbala pe ni fuun pe ni we. Wila pye
fyɛrɛ ni fɔ jɛɲgɛ. Wi ɲgangala kàa pye tugurɔn.
Wi yombɛkɔrɔ tɪla pye tuguyɛnrɛ. Wila pye
na kara ti kuun, nari kɔɔnlɔ yuroyuroyuro, nari
kaa, nari sannda ti tangala tangala.

²⁰ Yɛɲɲɛle ke ɲgele kàa pye wa wi go ki na,
mɪla pye na jaa mbe ke kala li jɛn fun mbe wali

li na, konaa yenne sanna na làa kaa yiri, a taanri kologi ma toori li yege sɔgɔwɔ li kala li ni, lo na yengele la pye li na, naa yon ni, a laa yege gbɔgɔwɔ senre yuun we. Ki yenne làa cen ndee li gbɔgɔ ma we sanngala ke na.

²¹ «Maga ta mila pye na wele, a mi sigi yan fo ki yenne li yen na malaga gboon Yennele li woolo kpoyi pe ni, na yawa taa pe na[†],

²² fo na wila pye wa maga le wa fafafa, wi pan wi tanga kan Yennele na yaara ti ni fuun ti go na li leele kpoyi pe yeri, fo wagati wi sa gbɔn Yennele li leele kpoyi pe wunluwo pi ta[†].

²³ «Ki kaa pye ma, a ki kagala ke koro wi si yo na kan ma yo fo: «Wongbo tijere woo wi yen na wunluwo tijere woo wogo nari. Ki wunluwo pi yaa ka pan laga tara ti na, mbe pye pi ye wunluwo sanmba pyew pi ni. Pi yaa ka dunruya wi lagapyew ki ka, mbe leele pe koonlo yuroyuroyuro, mbe pe tangala tangala.

²⁴ Yennele ke koro yen ma taanla wunlumbolo ke ni, mbele pe yaa ka cen ki wunluwo pi na. Wunluwo wa yege yaa ka yiri poro pungo na. Wo yaa ka pye wi ye kongbanmbala sanmbala pe ni. Wi yaa ka wunlumbolo taanri jan mbe cen wa pe yonlo.

²⁵ Wi yaa kaa senpere yuun Yennele na li yen yaara pyew ti go na li na, mbaa Yennele na yaara ti ni fuun ti go na li leele kpoyi pe jolo. Wi yaa ka yo fo wi yaa Yennele li leele kpoyi pe wagati na wi tegetage konaa pe lasiri wi kannga. Yennele

---

[†] 7:21 7.21: Naga 13.7   [†] 7:22 7.22: Naga 20.4

li leele kpoyi pe yaa ka pye wa wi fanŋga ki nogo yeŋe taanri naa walaga.

²⁶ Ko punŋo na, kiti kɔnwagati wi yaa gbɔn. Pe yaa wi tegere ti sho wi yeri, mboo tɔngɔ mboo ko pew.

²⁷ Kona, dunruya wunluwo pi ni fuun pi fanŋga, naa pi tegere, konaa pi gbogowo pi ni, ti yaa kan Yenŋele na yaara ti ni fuun ti go na li leele kpoyi poro yeri. Pe wunluwo pi yaa ka pye wunluwo mbakoo. Dunruya fanŋga fenne pe ni fuun pe yaa kaa tunŋgo piin pe kan mbaa nuru pe yeri†.>

²⁸ «Pa ki senre ti ko na ki laga nga ki na. Mi Daniyeli mi wo na, ki senre tila na jatare wi piri na na, ma fyere wa na na fo jenge. A na wire cenlomɔ pi kanŋga. A mi sigi kagala ke tege wa na nawa.»

8

Yariyanga shyen wogo: Simbapolo naa sikapolo kala

¹ Wunlunana Belishazari wi wunluwo pi yeŋe taanri wolo li ni, mi Daniyeli, a mi si wɔnro wɔnlo ma yariyanga fɔnŋgo yan naa, ko la pye yariyanga konŋbanŋga nga mila yan ko punŋo na.

² Mila pye na wele ki yariyanga yansanga wi ni, mala ta mila wele, a mi si kaa na yee yan wa malaga sigeca Suzi ki ni, wa Elamu kinda wi ni. Wa na yariyanga ki ni, a mi si kaa na yee yan wa Ulayi gbaan wi tanla.

---

† 7:27 7.27: Naga 20.4; 22.5

³ Mì kaa yegε yirige ma wele, mee simbapolo wa yan yeresaga le gbaan wi yon na. Yenngεle shyen la pye wi na. Ki yenngεle shyen kaa pye ma tonlonlonlo fo jεngε, εen fo nungba la pye ma tonlo nungba na. La la keli ma yiri la na. Na laa yiri pungo na, lo la tonlo ma we sanna li na.

⁴ Kona, a mi sigi yan fo ki simbapolo wi yen na gbɔɔn wi yenngεle ke ni wa yonlo tosaga keε yeri, naa yonloparawa kamεngε keε konaa yonloparawa kalige keε yeri. Wongbo wo wa kpe sila ya mbe yere mboo sige. Lere kpe saa ya mbe yaraga sho wi yeri. Nga fuun kila wi ndanla, ko wila pye na piin. Wi fannga kila pye na gbogo na kee yegε fo jεngε.

⁵ Mala ta mila pye na jatere piin ki wogo ki na, mbe ka wele, mee sikapolo wa yan wila fee na paan, ma yiri wa yonlo tosaga keε yeri. Wila pye na tara ti lagapyew ki yanri na paan, wi tooo ti sila si pye na jirinri wa tara ti na. Yenne titoonlo gbene nungba la pye wa wi yengεle shyen ke sogowo pi ni.

⁶ Simbapolo yenngεle shyen fo na mila yan yeresaga wa gbaan wi yon na, a sikapolo wi si saa fo ma gbɔn wi na, mee gbinri ma to wi na wi fannga ki ni fuun ki ni.

⁷ A mi suu yan wi saa na malaga gbɔɔn simbapolo wi ni. Wila wi gbɔn kayanga gbogo ni, fo ma simbapolo wi yenngεle shyen ke kaari. Fannga sila pye simbapolo wi ni wi ya wi yere wuu sige. A sikapolo wi suu jan tara, maa tangala tangala wi tooo ti ni. Lere kpe sila ta mbe simbapolo wi sho wi yeri.

⁸ A sikapolo wi si fannga ta fo jεngε, εen fo naa

wi fanŋga kila kaa gbɔn wa ki gbɔnsaga, a wi yenne titɔɔnɔ gbene li si kaw. Eɛn fɔ, a yenngele titɔnɔngɔɔ tugbɔngɔɔ tijere si yiri wa li yɔnɔ ma yege wa dunruya wi go tijere ki yeri.

⁹ A yenne jeele là si yiri ki yenngele ke nunŋba na, ma tɔnɔ kɔnɔ fu ma kari wa yɔnɔparawa kalige kee yeri, naa yɔnɔ yirisaga kee yeri konaa ma kari wa tara tiyɔnrɔ† ti kee yeri.

¹⁰ Li fanŋga kila gbɔgɔ fɔ ma saa gbɔn wa yaara nda wa yenngele na ti na; làa ki yaara nda ti da ti walaga kɔn ma wo tara, konaa wɔnngɔɔ kele ni, mee ti tangala tangala li tɔɔrɔ ti ni†.

¹¹ Làa li yee gbɔgɔ fɔ ma li yee taanla yaara nda wa yenngele na ti togbɔɔ wi ni. Saraga sogowogo ŋga ki maa woo pilige pyew yaara nda wa yenngele na ti togbɔɔ wi yeri, làa ki saraga wɔgɔ ki yerege konaa ma wi censaga kpoyi ki tege fyɔngɔ ni.

¹² Yaara nda wa yenngele na, pàa ti le wa li fanŋga ki nɔgɔ konaa ma saraga sogowogo ŋga ki maa woo pilige pyew ki yerege kapere ti kala na. Yenne làa kaselege ki wa tara, a li kapyegele ke ni fuun kaa yɔngɔ.

¹³ Kona, a mi si merere kpoyi wa magala logo wi yen na para. A merere kpoyi wà yege si wo yewe ma yo fɔ: «Ki yariyanra nda ti naga, ti kagala ke yaa koro mbaa piin fɔ sa gbɔn wagati wiwiin? Saraga sogowogo ŋga ki maa woo pilige pyew, ki yaa koro mbawɔgɔ fɔ sa gbɔn wagati wiwiin? Kapegbɔgɔ ŋga ki maa jɔgɔwɔ pi piin, ki yaa koro wa fɔ sa gbɔn wagati wiwiin? Yenngele li

---

† 8:9 8:9: Tara tiyɔnrɔ to ti yen Izirayeli tara re. † 8:10 8:10: Naga 12.4

censaga kpoyi konaa yaara da wa yennɛle na, pe yaa ti yigikala li tisaw fɔ sa gbɔn wagati wiwiin?»

¹⁴ A merɛge koŋgbanna wì silan yɔn sogo ma yo fɔ: «Pinliwɛ waga kele naa cɛnmɛ naa nafa shyen ma yiri kɛ (1 150) konaa yɔnlɔkɔgɔ waga kele naa cɛnmɛ naa nafa shyen ma yiri kɛ (1 150) ki yaa toro gbɛn, ko pɔŋgo na, Yennɛle li censaga kpoyi pee jɛn pege pye kpoyi naa.»

Merɛge Gabiriyeli
wila yariyanga ki kɔrɔ wi yo
Daniyeli wi kan

¹⁵ «Kona, mi Daniyeli, mala ta mɪla pye na jatere piin yariyanga ŋga mɪla yan konaa ki kɔrɔ wi wogo na, a mɪ si yaraga yɛnwege ka yan ki yere na yɛge sɔgɔwɔ, ŋga kɪla pye paa sɛnwee pyɔ yɛn.

¹⁶ A mɪ si sɛnwee magala la logo ma yiri wa Ulayi gbaan tɔnmɔ pi nandogomɔ. Lɔa gbele ŋgbanga ma yo fɔ: <Gabiriyeli, yariyanga ki kɔrɔ wi yo ki naŋa ŋa wi kan†.>

¹⁷ Kɪ kaa pye ma, a Gabiriyeli wì si fulo le laga ŋga mɪla pye ma yere ki tanla. Naa wila kaa na fulo na tanla, a na sunndo wì si kɔn na na. A mɪ si to mala yɛge ki jɪile wa tara. A wì silan pye fɔ: <Sɛnwee pyɔ, ki logo ma wali ki na, fɔ ki yariyanga ki yɛn na para wagati pɔŋgo woo wi kagala koro sɛnrɛ na.>

¹⁸ Maa ta wila pye na para na ni, a na yɛge si wɔ, mala yɛge kɪ ta jɪilesaga wa tara. Ɛɛn fɔ, a wì si jiri na na, mala yirige mala yerege le laga ŋga mɪla pye.

---

† 8:16 8.16: Luki 1.19,26

¹⁹ Kona, a wì silan pye fò: ‹Kala na li yaa ka pye Yenn̄ɛle li nan̄gbanwa wagati wi kòsanga ni, mi yaa li naga ma na, katugu ki wagati wi kòn ma tege.

²⁰ Simbapòlò ña mà yan yenn̄ɛle shyen ke ni, wo yen ma taanla Medi tara fenne naa Perisi tara fenne pe wunlumbolo poro ni.

²¹ Sikapòlò sire legerɛ fò ña mà yan, wo yen ma taanla Yavan† tara wunlunana wo ni. Yenne titòonlò na làa pye wa wi yenn̄ɛle shyen ke sògòwò pi ni, lo yen ma taanla ki tara ti wunlunana kon̄gbanna wo ni.

²² Kona, a ki yenne l̄i si kaari, a yenn̄ɛle tijere si yiri wa li yonlò. Koro yen ma taanla wunluwò tijere ni, mba pi yaa ka yiri wa ki tara nun̄gba ti ni; ɛen fò ki wunluwò tijere pi fan̄nga ki se ka gbògò mbe kon̄gbanmba pi woo pi bò.

²³ Pe wunluwò pi kòsaga, na lepeepe pe kapere pyege kiga ka gbòn wa ki gbonsaga ki na sanga ña ni, wunlunana wa yaa ka yiri, ña wi yaa ka pye yɛɛ gbògòwò naa tijinliwɛ pee ni.

²⁴ Wi yawa pi yaa ka gbògò, ɛen fò pii yaa ka yiri wo yere jate yeri. Wi yaa ka jògòwò pye fò jɛngɛ. Wi kapyegele ke ni fuun ke yaa ka yon. Wi yaa ka fan̄nga fenne pe tòngò konaa Yenn̄ɛle li leele kpoyi pe ni.

²⁵ Wi tijinliwɛ pee pi kala na, wi yaa ka lelegerɛ fanla mbe pe pun̄go. Wi yaa ka pye yɛɛ gbògòwò coli. Wi yaa ka lelegerɛ tòngò, mbele pe yaa kaa ki jate pe yen ma cɛn yeyin̄nge na pòw. Wi yaa ka yiri malaga ni wunlumbolo pe Wunluwò

---

† 8:21 8.21: Yavan tara to nun̄gba to pe maa yinri fun Giresi tara.

wi koroŋo. Eɛn fo pe yaa kaa tongo, mbege ta senwee keɛ si gbɔn wi na.

²⁶ Yariyanga nga ma yan pinliwe naa yɔnlɔkɔŋo wogo ki na, ki yen kaselege. Eɛn fo ki yariyanga kala li yaga wa ma nawa, li pye ngundo, katugu li yen na para wagati na wila paan wa lege wi wogo na.»

²⁷ «Ko punŋo na, mi Daniyeli, a mi si fanla, fo a mi to na yaa ma saa gbɔn piliye yɔn ka na. Ko punŋo na, a mi si kaa yiri na wunlunaŋa wi kagala ke yege woo. Eɛn fo, na jatere wila pye ma piri na na yariyanga nga mila yan ki kala na, katugu mi sila ya mbege koro wi jen.»

9

Daniyeli wila Yenŋele li yenri

¹ Serisesi† pinambyo Dariyusi na wila yiri wa Medi tara fenne pe ni, wila pye Kalide tara fenne pe wunlunaŋa.

² Wi wunluwo pi yeɛ konŋbanna li ni, mi Daniyeli, a mi sigi kara maga yan wa Yenŋele senre sewe wi ni, fo Yawe Yenŋele laa ki yo wa Yenŋele yɔn senre yofɔZheremi wi yɔn, ma yo fo Zheruzalemu ca ki yaa ka tongo mbe pye kataga, mbe sa gbɔn fo yeɛ nafa taanri ma yiri ke†.

³ Ki pye ma, a mi si yenŋe le, ma jatere piriwen yariporo le, ma saa cen conro† ma yege wa wa

---

† **9:1 9.1:** Serisesi na po mege ki yeri lagame, wi yen wi ye na pe para wi senre na wa Esiteri sewe wi ni; Esite 1.1. † **9:2 9.2:** Zhere 25.11; 29.10 † **9:3 9.3:** Mbe jatere piriwen yariporo le konaa mbe cen conro, ko la pye kapyegele kele, ngele lere wa ma pye mbege naga fo wi jatere wi piri wi na.

Yawe Yenñele li yeri, mali yenri yenrewe naa yenrewe gbɔɔ ni.

⁴ A mi si Yawe Yenñele, na Yenñele li yenri ma yo lilan kapere ti kala yaga na na. Mìla yo fɔ: «E, Yawe Yenñele ñgbɔɔ, mboro ña ma yen fyere ni, ma yen ma mbele ndanla, a pòɔn ñgasegele ke yigi na tanri ke na, ma mɔɔ yɔn finliwe pi yigi pe ni.

⁵ Wè kapege pye, ma kambasinnde pye, ma tipege pye. Wè yiri ma je ma na. Wè je ma ñgasegele naa ma kakɔndegengele ke na.

⁶ Wee logo ma tunmbyeele, Yenñele yɔn senre yofenne pe yeri, poro mbele pè para ma mege na we wunlumbolo, naa we fannga fenne, naa we tɛleye konaa we tara woolo pe ni fuun pe ni we.

⁷ We Fɔ, mboro wo na, ma yen sinñe. Woro wè fere shɔ nala, woro Zhuda tara woolo, naa Zheruzalemu ca woolo, konaa Izirayeli tara woolo pe ni fuun, mbele pè yiri tɔɔn konaa mbele pè yiri wa lege, poro mbele maa purɔ, a pè kari tara nda fuun ni pe kambasinnde nda pè pye ma na ti kala na we.

⁸ Ee, Yawe Yenñele, woro wè fere ti shɔ, woro naa we wunlumbolo, naa we tara teele konaa we tɛleye pe ni, katugu wè kapege pye ma na.

⁹ Ëen fɔ, mboro ña ma yen we Fɔ, we Yenñele, ma yen leele yinriwe tafɔ, ma yen na we kapere ti kala yari we na, ali mbege ta wè yiri ma je ma na.

¹⁰ «Wee yenle mbe logo Yawe Yenñele, we Yenñele li yeri. Lasiri konɔgolo ñgele li kan li tunmbyeele mbele Yenñele yɔn senre yofenne pe yeri, a pè ke yo we kan, wee yenle mbe tanga ke

na.

¹¹ Izirayeli tara woolo pe ni fuun pòon lasiri konḡolo ke jòḡo. Pè punḡo le ma ni, ma je mbe logo ma yeri. Ki kala na, danḡa kagala naa tipege kagala nḡele ke yen ma yonlogo wa Yenḡele li tunmbyee Moyisi wi lasiri sewe wi ni, ki kagala kè to we na, katugu wè kapege pye Yenḡele li na.

¹² Senre nda làa yo ma yo li yaa nḡa pye woro naa we tara teelee mbele pàa pye na we yeḡe sinni we na, lìgi pye. Lì jòlogo gbòḡo wa we na. Ki jòlogo nḡa ki gbòn Zheruzalemu ca ki na, ki cenle la fa pye dunruya wi laga ka kpe ni gbèn fyew.

¹³ Ki jòlogo kagala ke ni fuun kè gbòn we na, paa yeḡe nḡa na pàa ki wogo ki yonlogo wa Moyisi lasiri wi ni we. Een fò woro wo na, we foon yenri Yawe Yenḡele, we Yenḡele; we fa yenle mbe we kambasinnde ti yaga, we fa yenle mboon kaselege ki logo.

¹⁴ Ki kala na, Yawe Yenḡele, màga pye, a ki jòlogo kè to we na; katugu Yawe Yenḡele, we Yenḡele, ma yen sinḡe wa ma kapyegele ke ni fuun ke ni. Een fò woro wee yenle mbe logo ma yeri.

¹⁵ «Koni, we Fò, we Yenḡele, mboro nḡa màa ma woolo pe yirige wa Ezhipiti tara ma yawa pi fanḡa na, mà megbòḡo ta, a kè koro wa fò ma pan ma gbòn nala; een fò woro wo na, wè kapege pye, ma pye kajòḡo pyefenne.

¹⁶ We Fò, ma kasinḡe ki kala na, ma nanḡbanwa gbòḡo po naa ma konro ti ni, ki yaga ti laga mbe lali Zheruzalemu, ma ca ki ni, ko nḡa ki

yen ma yanwiga kpoyi ye[†]; katugu we kapere to naa we tɛɛye pe kambasinnde ti kala na, cɛngɛɛ ɲɛɛle fuun ke yen ma we tara ti maga, ke yen na Zheruzalemu ca konaa ma woolo pe tifaga.

¹⁷ Koni, we Yenɲɛɛ, ki yaga ma mi ɲa ma tunmbyee na yenrɛwɛ po naa na yenrɛwɛ gbɔɔ pi logo. Ma mɛgɛ ki kala na, ki yaga mɔɔ lajɛɲgɛ kpoyi ɲga pɛ jɔgɔ ki wele kajɛɲgɛ ni.

¹⁸ E, na Yenɲɛɛ, nunɲbɔlo jan ma logo na yeri. Ma yengɛɛ ke kan we ca ki na maga jɔgɔsara ti wele! Ma mɛgɛ ki yen ca ɲga na, ki jɔgɔwɔ pi wele! We woro nɔɔ yenrɛwɛ gbɔɔ yenri ma yɔn we na we kasiɲgɛ ko kala na, ɛɛn fɔ we yen nɔɔ yenrɛwɛ gbɔɔ yenri ma yɔn we na ma yinriwɛ tawa gbɔɔ po kala na.

¹⁹ We Fɔ, logo we yeri. We Fɔ, we kala yaga. We Fɔ, ma jatere wi tɛgɛ we na. Ma we kala li yɛgɛ wɔ, maga ka mɔ, ma mɛgɛ ki kala na, na Yenɲɛɛ; katugu ma mɛgɛ ko ki yen ma ca ki na konaa ma woolo pe na.»

*Mɛrɛgɛ Gabiriyeli wila yɛgɛɛ
nafa taanri ma yiri ke
tɛgɛsaga kɔɔshyɛn
ke kɔɔ wi yɛgɛ yo*

²⁰ «Mila pye na yenri bere, nala kapere to naa Izirayeli, na woolo pe kapere ti yuun nari finligi, na Yawe Yenɲɛɛ, na Yenɲɛɛ li yenrɛwɛ gbɔɔ yenri li yanwiga kpoyi ki wogo na.

[†] **9:16 9:16:** ɲga ki yo fɔ: *Yanwiga kpoyi*, Siyɔn yanwiga ko pe maa yinri ma, pa pàa sherigo gbɔgɔ ki kan wa ki na, wa Zheruzalemu ca. Pe maa ki yinri fun Zheruzalemu ca.

21 Mala ta m̀ila pye na yenri, naŋa ŋa m̀ila keli ma yan wa na yariyanga koŋgbann̄ga ki ni, Gabiriyeli we, ẁi si yiri sire na, ma fyeele ma pan na koroŋo, yonlokoŋo yege saraga wosanga wi ni.

22 A ẁi si pan mala yege naga ma yo fo: <Daniyeli, m̀i pan koni mbe tijinliwe naa kagala koro jenme kan ma yeri.

23 Naa maŋa le na Yenŋele li yenrewe gboo yenri, Yenŋele li senre ta yo, to m̀i pan mbe yari ma yeri, katugu ma yen ma Yenŋele li ndanla jenŋe. Ki kala na, ma nungbolo jan ki senre ti yeri, ma ki yariyanga ki koro wi jen.>

24 «Ye le nafa taanri ma yiri ke tegesaga koloshyen wagati ẁi kon ma tege ma woolo konaa ma ca kpoyi ki kan. Ki wagati ẁi kon ma tege, janŋo mbe kolomo kapyere ti yerege, mbe kapere ti ko, mbe kambasinnde ti kala yaga, kasiŋŋe mbakoŋo ki ta ki pan. Yariyanga konaa Yenŋele yon senre yofenne pe senre ti kagala ke pye ke yon fili, Yenŋele li lajenŋe kpoyi ki tege ki ye naa fonŋo li kan.

25 Nga ma daga mbe jen mbe wali ki na, ko yen fo mbege le wagati ŋa ni ki yo ma yo fo Zheruzalemu ca ki yaa gbegele mbe tege konaa mbe kan naa fonŋo, fo mbe sa gbon kundigi ŋa pe sinme kpoyi wo wi na maa wo wi pansanga wi na, yegele koloshyen tegesaga koloshyen wagati wi yaa toro. Sanni yegele koloshyen tegesaga nafa taanri ma yiri shyen wagati ni, ca ki yaa gbegele mbe tege konaa mbe kan naa fonŋo, mbe pinle ki nawa koŋgolo koro naa ki malaga sigemboro ti ni, een fo ki yaa ka pye wagati ŋgbaan.

²⁶ «Ki yegele koloshyen tegesaga nafa taanri ma yiri shyen wagati wi kongolo, pe yaa ka nana wa gbo, na pe sinme kpoyi wo wi na maa wo. Lere kpe se ka yenle mbe yere wi ni mboo saga. Kundigi wa woolo yaa ka pan mbe ca konaa laga kpoyi ki ya. Kona, jogowo gboo yaa gbɔn wi na, mboo wogo ki ko paa yegɛ nga na tɔngbɔɔ ma jogowo pye we. Eɛn fo sanni wi sa ku, wi yaa malaga yirige mbe jogowo pye, paa yegɛ nga na kila kon ma tegɛ we.

²⁷ Wi yaa ka yon finliwe le lelegere ni, mba pi yaa yeresaga ta sa gbɔn yegele koloshyen ni. Ki yegele koloshyen ke nandogomɔ, wi yaa ka yo fo pe saraga womo naa yarikanra kanwa pi yerege. Ki kundigi jogowo pyefo wi yaa ka katijangara pye fo sa toro ki da wi na[†], fo sa gbɔn wo jate wi tongosanga wi na, paa yegɛ nga na ki kon ma tegɛ wi wogo na we.»

10

*Yariyanga taanri wogo:
Nana na wila len jese yariporo
tiyoro ti le*

¹ Perisi tara wunlunana Sirusi wi wunluwo pi ye le taanri wolo li ni, a Yengele li si senre ta yo Daniyeli wi kan, wo na pa a pye na yinri fun Belishazari. Ki senre ti yen kaselege senre; ti yen na para wagati ngbaan na wila paan wo senre na. A Daniyeli wi sigi senre ti logo ma wali ti na konaa ma yariyanga ki korɔ wi jen.

[†] 9:27 9.27: Dani 11.31; 12.11; Mati 24.15; Maki 13.14

² Ki wagati wi ni, mi Daniyeli na nawa pila tanga na na fɔ ma saa gbɔn yapeleye jeyen taanri.

³ Mi sila yenle mbe yaakaga tanga kpe ka; mi sila kara ka, mi sila si duven wɔ. Mi sila sinme nuwɔ taan fa na yee na fɔ ma saa ki yapeleye taanri yi kɔ.

⁴ Yele li yenge kongbannga ki pilige nafa ma yiri tijere wogo ki na, a mi silan yee yan wa gbaan gbenɛ wi yɔn na, ɲa pe yinri Tigire.

⁵ A mi silan yegɛ ki yirige ma wele. Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a mi si naɲa wa yan, ɲa wila yaripɔrɔ nda pɛ gbegele len jese ni ta le. Kurusijara ɲa wila pye ma pɔ wa wi sennɛ, wila pye tɛ piiri ɲa wila yiri wa Ufazi ca wo wa.

⁶ Wi wire tɪla pye na yengele paa kirizoliti sinndeleɣe sɔnɔgbanga wogo yen. Wi yegɛ kɪla pye na yengele paa yenɲele yengeleme yen. Wi yengele kaa pye na yiin paa kasɔn yinɲele yen. Wi keyen naa wi tɔrɔ ti ni, tɪla pye na yengele paa tuguyenre nda tɪ wɔlɔgɔ ta yen. Wi senpaara tɪla pye paa janwa gbɔlɔ tinme yen†.

⁷ Mi Daniyeli mi nunɔba mɪla ki yaraga ɲga kɪla ki yee naga ki yan. Mbele paa pye na ni, pe sila ki yan, een fɔ sunndo kɔngɔ ɲgbanga la pe yigi. A pɛ si fe ma saa lara.

⁸ Kɪ pye ma, mi nunɔba mɪla koro le naga yarigbɔgɔ ɲga kɪla ki yee naga ki wele. A na wire tɪ si kaa fanla na na. A na yegɛ cɛnwɛ pɪ kanɲga na woo paa yarifɔngɔ yen. Fanɲga kpe ko sila koro na ni.

---

† **10:6 10:6:** Naga 1.13-15

⁹ A mì si naja wi senpaara ti logo. Mìri logo laga nga na, a na yege kì si wɔ, a mì to mala yege ki jiile wa tara.

¹⁰ Maga ta mila seri, mbe ka wele, a mì sigi yan fɔ kɛɛ ka jiri na na, mala yirige mala kannguuro ti kan konaa na kendagala ke ni wa tara ti na.

¹¹ A wì silan pye fɔ: «Daniyeli ma yen ma Yenɲele li ndanla fɔ jɛɲɛ. Senre nda mi yaa yo ma kan, ti kɔrɔ wi logo ma wali wi na. Yiri ma yere le laga nga ma yen, katugu pànla tun laga ma yeri fɔɔnfɔɔn nga na.» Naa wìla kaa ki senre ti yo na kan, a mì si yiri ma yere na seri.

¹² A wì silan pye naa fɔ: «Daniyeli, maga ka fye; katugu maga le pilige konɔbannga nga mɔɔ yeɛ tirige ma Yenɲele li yege sɔgɔwɔ, mali yenri mbe nga kì pye ki kɔrɔ wi jɛn, Yenɲele lɔɔn yenrewe pi logo. Mì pan ma kɔrɔgɔ mbe yɔn sɔgomɔ kan ma yeri ma yenrewe pi wogo na.

¹³ Perisi tara meregeye to ɲa wi yen ti go sigefɔ, wo wìla na yege kon fɔ ma saa gbɔn pilige nafa ma yiri nunɔba ni. Eɛn fɔ Misheli† ɲa wi yen meregeye teele tugbɔmbɔlɔ wo wa, wì si pan mala saga. Ko kì ti mì koro wa Perisi tara wunlumbolo pe ni.

¹⁴ Kala na li yaa ka pye ma tara woolo pe na wa wagati ɲa wìla paan wa punɔgo na wi ni, ko mì pan mbe yo ma kan, katugu ki yariyanga ki yen na para ki wagati punɔgo woo wo senre na.»

¹⁵ Maa ta wìla pye naga senre ti yuun na kan, mìla na yege ki sogo na wele wa tara, mi sila ya

---

† **10:13 10:13.** Misheli wo wi yen merege ɲa wi yen Izirayeli tara ti go sigefɔ; Dani 10.21; Zhude 9; Naga 12.7.

mbe para.

¹⁶ Le ki yongolo nungba ke ni, a mi si na wi yiri senwee pyo korogo wi yan. A wi si pan ma jiri na yongbaseere ti na. Kona, a mi si ya mala yon ki yenge naa na para. A mi si lerefo na wila pye na yege sogowo wi pye fo: «Na tafo, yariyanga nga mi yan, kilan jatere wi piri na na fo mala fannga ki ko na ni.

¹⁷ Na tafo, mi na ma tunmbyee, mele mbe si ya mbe para na tafo ma ni? Koni na fannga ki ko, a na wonwon pi kologo.»

¹⁸ Kona, na wila yiri senwee pyo korogo, a wi si jiri na na naa, mee fannga le na ni.

¹⁹ A wi silan pye fo: «Mboro na ma yen ma Yenhele li ndanla, maga ka fyε. Yeyinnga ki pye ma ni! Fannga le ma yee ni, ma kotogo ta!» Maa ta wila pye na para na ni, a mi si fannga ta. A mi suu pye fo: «Na tafo, ma mbe ya para na ni, katugu ma fannga le na ni.»

²⁰ A wi silan pye naa fo: «Mi pan laga ma yeri go nga na, maga jen le? Koni mi yaa songoro sa malaga gbɔn Perisi tara merεgeye to na wi yen ti go sigfo wi ni. Na mi ka kari, Yavan† tara merεgeye to na wi yen ti go sigfo, wi yaa pan.

²¹ Een fo, nga ki yen ma yonlogo wa Yenhele li kaselege sewε wi ni, ko mi pan mbe yo ma kan. Lere kpe woro nala sari ki malaga ki na, kaawo merεgeye to Misheli na wi yen ye go sigfo wo nungba.

11

1 Medi tara wunlunana Dariyusi wi wunluwo

---

† 10:20 10:20: Dani 8.21

pi yeŀe kongbanna li ni, mi jate m̄la pye wa Misheli wi ni mbe ta mboo saga.

² Koni mi yaa kaselege ki naga ma na.»

Wunlumbolo pele yaa ka malaga gbɔn pe yeɛ ni

A m̄erege w̄i sho fɔ: «Wele, wunlumbolo taanri pele yege yaa ka yiri wa Perisi tara ti ni. Poro pungo na, tijere woo yaa ka yiri, wo yaa ka pye yarijende legere tafɔ mbe we sanmbala pe ni fuun pe na. Na wiga ka yawa ta wi yarijende legere ti kala na sanga ŋa ni, wi yaa ka leele pe ni fuun pe sun mbe pe wa Yavan tara wunluwo pi na.

³ «Eɛn fɔ wunlunaŋa kotogofɔ wa yaa ka yiri mbaa wi wunluwo pi piin yawa gbɔɔ ni. Ŋga fuun ka kaa ndanla, ko wi yaa kaa piin.

⁴ Eɛn fɔ, na wiga ka gbegele mbe cɛn sanga ŋa ni, pa wi wunluwo pi yaa to mbe walagi walagi mbe kari dunruya wi go tijere ki na. Pi se ka kan wi setirige piile poro yeri pe cɛn wa wi yɔnlɔ. Pi yaa ka sho wi yeri, mbe kan pele yege yeri. Pi se ka fanŋga ta paa yege ŋga na p̄la pye.

⁵ Yɔnlɔparawa kalige keɛ wunluwo† wi fanŋga ki yaa ka gbɔɔ fɔ jɛŋge, eɛn fɔ wi malingbɔɔnlɔ teele nungba yaa ka fanŋga ta mbe we wi fanŋga ki na mbe cɛn tegere ti na. Wi wunluwo fanŋga ki yaa ka gbɔɔ fɔ jɛŋge.

⁶ «Na yegele kele ka ka toro jɛnri, wunlumbolo pe yaa ka yɔn finliwe le pe yeɛ ni. Yɔnlɔparawa kalige keɛ wunlunaŋa wi sumboro wi yaa ka pɔri

† 11:5 11:5: Yɔnlɔ parawa kalige keɛ wunluwo wo wi yɛn Ezhipiti tara wunluwo we.

yɔnlɔparawa kameŋge keɛ wunlunaŋa wi yeri mbege yɔn finliwe pi le. Eɛn fɔ, sumboro wi fanŋga ki se ka koro wa. Wi pyɔ wi se ka go ta. Wo jate pe yaa kaa gbo mbe pinle mbele paa pan wi ni pe ni, naa wi to wi ni konaa ŋa wila pye wi sagafɔ wagati jenri ni wi ni.

⁷ «Eɛn fɔ ki jele wi sege woo wa yaa ka yiri mbe cen wa wi to wi yɔnlɔ. Wi yaa ka yiri yɔnlɔparawa kameŋge keɛ wunlunaŋa wi malingboɔnlɔ ŋgbelege ki korɔgɔ. Wi yaa ka sa ye wa wi malaga sigeca ki ni, mboo nandanwa kala li pye wi na, mbe ya wi ni.

⁸ Wi yaa ka ki wunlunaŋa wi yarisunndo naa yaara yanlere nda pɛ tugurɔn yan mari gbegele, naa tɛ piiri yaara konaa warifuwe yaara nda ti yen wi yarisunndo ti woro ti koli mbe kari ti ni wa Ezhipiti tara. Ko puŋgo na, yegele jenri ni, wi yaa laga yɔnlɔparawa kameŋge keɛ wunlunaŋa wi na.

⁹ Ko wunlunaŋa wo yaa ka yiri mbe kari wa yɔnlɔparawa kalige keɛ wunluwɔ pi ni, mbe ta mbe to pi na, ko puŋgo na mbe si songɔrɔ mbe kari wa wi tara.

¹⁰ «Yɔnlɔ parawa kameŋge keɛ wunlunaŋa wi pinambiile pe yaa ka pe yeɛ gbɛgele malaga ki mege ni, mbe malingboɔnlɔ legerɛ ŋgbelege ka gbogolo, mbele pe yɔn ki se ka jen. Pe ni, nuŋgba yaa ka kari malaga ki na wi malingboɔnlɔ pe ni, mbe jaraga paa lafogo tɔnmɔ yen, mbe tara ti ni fuun ti yin mbe kari. Wi songɔrɔsaga, pe yaa malaga ki gbɔn fɔ sa gbɔn wa yɔnlɔparawa kalige keɛ wunlunaŋa wi malaga sigeca ki na mbe to ki na.

11 Kona, yonloparawa kalige kee wunlunaŋa wi yaa ka konro ta, mbe yiri mbe sa to yonloparawa kameŋge kee wunlunaŋa wi na. Wo yaa ka malingboonlo legere gbogolo, een fo poro yaa ka ye yonloparawa kalige kee wunlunaŋa wi kee.

12 «Na paga ka ya ki malingboonlo pe ni mbe ko, pa yonloparawa kalige kee wunlunaŋa wi yaa yin yee gbogowo ni mbe lelegere gbo, een fo wi cew tawa pi se kari yege.

13 Katugu yonloparawa kameŋge kee wunlunaŋa wi yaa nuru naa mbe malingboonlo legere pele gbogolo mbe we konghanmbala pe na. Na wagati wa ka ka toro, na yegele jenri ka toro, wi yaa songoro mbe pan malaga mege ni wa Ezhipiti tara, malingboonlo legere ni konaa malingbonyaara legere ni.

14 Ko sanga wo ni, lelegere yaa ka yiri yonloparawa kalige kee wunlunaŋa wi korogo. Lewelimbela pele yaa ka yiri wa mboro Daniyeli ma woolo pe ni, mbe sa to wi na, jango nga ki yo wa yariyanga ki ni, kigi yee yon fili, een fo pe se ka ya.

15 «Kona yonloparawa kameŋge kee wunlunaŋa wi yaa ka pan, mbe malingboonlo censagan, mbe tara gbogolo mberi pye lugusaga malaga sigeca ka tanla, mbe sigi sho. Kona, yonloparawa kalige kee malingboonlo ngbeleye yi se ya yere mboo sige, ali malingboonlo mbele pe yen kotogo ni, pe se ya fanna ta mbe yere.

16 Na wi yaa pan mbe ye mbe laga ki sho, wi yaa kaa piin paa yege nga na kuu ndanla. Lere kpe se ka ya mbe yere mboo sige. Wi yaa ka sa

cɛn wa tara nda ti yɔn ma wɛ ti ni fuun na ti ni, mbe jɔgɔwɔ pye ti na.

17 «Wi yaa kaga kɔn mbege tɛgɛ, mbe pan wi wunluwɔ yawa pi ni fuun pi ni. Wi yaa ka yɔn finliwɛ le yɔnlɔparawa kalige kɛɛ wunlunana wi ni, mboo sumborombyɔ wi kan wi yeri pɔrɔgɔ na, janngo mbaa ki jaa mbe yɔnlɔparawa kalige kɛɛ wunluwɔ pi jɔgɔ. Ɛɛn fɔ ki wogo ki se ka pye. Ki wunluwɔ pi se ka ye wi kɛɛ.

18 Kona, wi yaa kannga mbe yɛgɛ wa wa kɔgɔje yɔn tara ti yeri, mberi legere sho. Ɛɛn fɔ wi yɛɛ nagawa kapyere, malingboɔnlɔ togboɔ wa yaa ka yiri mberi kɔ, mbe ti ki kapyere ti fɔgɔ mbe tɔn wi na.

19 Ko pungo na, yɔnlɔparawa kamɛngɛ kɛɛ wunlunana wi yaa ka songɔrɔ wa wi yɛɛra tara malaga sigecara ti kɔrɔgɔ, ɛɛn fɔ wi yaa ka fige mbe to mbe kɔ mbe wɔ wa.

20 «Kona, na wi yaa cɛn wa wi yɔnlɔ, wi yaa ka nizara shɔfɔ torogo wa wunluwɔ tara ti laga nga ki yen gbɔgɔwɔ ni ki ni, mbe saa nizara shoo leele pe yeri fannga na. Na wagati wa ka ka toro jenri, pa pe yaa ki wunlunana wi gbo; ɛɛn fɔ ki se ka pye nanɗbanwa ni nakoma malaga na.

21 «Nana wa yaa ka cɛn wa wi yɔnlɔ, na wi yen ma leele pe mben, mbe sigi ta wunluwɔ pi gbɔgɔwɔ pe suu kan wi yeri. Ɛɛn fɔ wi yaa kaa yɛɛ tɛgɛ wunluwɔ pi na yeyinngɛ sanga ni tijinliwɛ pee sɛnrɛ ni.

22 Malingboɔnlɔ ngbelege gbɔgɔ nga ki yaa ka jaraga mbe tara ti tɔn, paa lafogo ma kaa yin ma jaraga, ki yaa ka pɛ mbe kɔ mbe wɔ wa wi yɛgɛ

sogowo. Kundigi ɲa wila yon finliwe pi le, wo fun wi yaa jogo mbe wo wa.

²³ Na paga ka yon finliwe pi le wi ni mbe ko, wi yaa kaa nambara piin. Wi fanɲa ki yaa kaa gbogo mbaa kee yege, ali mbege ta wi woolo pee lege.

²⁴ Yeyinɲe sanga ni, wi yaa ka ye wa kinda wi laga ɲa ki tanla ki ni fuun na ki ni, mbe ɲa wi teele, naa wi teleye wa kpe sila pye ki pye. Wi yaa ka tara ti yaara naa ti yarijende ti koli mberi yeɛɛ wi woolo pe na. Wi yaa ka pyelomɔ ja mbe ta mbe to cara nda pe malaga sigemboro kan ma maga ti na, ko yaa pye wagati jenri ni.

²⁵ «Ko punɲo na, wi yaa wi fanɲa ki le mbe kotogo le yeɛ ni, mbe kari sa to yonloparawa kalige keɛ wunlunaɲa wi na malingboonlo ɲgbelege gbogo ni. Kona, yonloparawa kalige keɛ wunlunaɲa wi yaa yiri wi korogo malingboonlo ɲgbelege gbogo ni, ɲa ki yen fanɲa ni; ɛɛn fo wi se ka ya yere mboo sige, katugu pe yaa ka yon le wi na.

²⁶ Mbele pe yaa kaa nii wa wi tabali wi na, pe yaa kaa gbo. Pe yaa ka ya wi malingboonlo ɲgbelege ki ni pew, malingboonlo legerɛ yaa ka welege mbe to mbe ku.

²⁷ Ki wunlumbolo shyen pe yaa kaa ki jaa wa pe kotogo na mbaa tipege piin. Na paga ka fili wa tabali nunɲba wi na mbaa jaa mbe li, pe yaa ka yagbogowo senre yo mbe pe yeɛ kan. ɛɛn fo ɲa paa jaa mbe pye, ki se ka yon, katugu ki kowo pi se gbɔn na wagati ɲa wi kon ma tege wi fa gbɔn.

²⁸ «Kona yonloparawa kamenɲe keɛ wunlu-

naŋa wi yaa songoro wa wi tara yarijende legere ni. Yenŋele li yon finliwe pi le leele mbele ni, wi yaa kaa tipege jate wa wi nawa pe ni, mbe nga wi kon ma tege mbe pye pe na ki pye, ko pungo na, mbe si songoro wa wi tara.

²⁹ «Wagati ŋa wi kon ma tege na wiga ka gbɔn, wi yaa yiri naa malaga ni yonloparawa kalige kee wunluwo pi korogo, een fo ko malaga ko se ka pye paa kongbanna ki yen.

³⁰ Leele pele yaa ka yiri wa Mediterane kogojɛ wi yonlo tosaga kee yeri, wa Kitimu ca, tonmokooro tugboro ni mbe pan malaga ni wi korogo. Ki yaa kaa wire ti fanla wi na, kona, wi yaa songoro mbe kari wi tara. Yenŋele li yon finliwe pi le leele mbele ni, wi yaa ka yiri pe korogo naa fonngo. Mbele pe yaa kaa ki yon finliwe pi jogo, wo naa poro pe yaa ka gbogolo.

³¹ Malingbɔonlo ngbeleye yan wi yaa ka tun, yi yaa ka yiri mbe lajenge kpoyi konaa malaga sigeca ki tege fyongo ni. Yi yaa ka saraga nga ki maa woo pilige pyew ki womo pi sa, mbe si yaritijaanga nga ki maa jogowo pi piin ki gbegele mbege tege wa lajenge kpoyi ki ni†.

³² Wi yaa ka mbele pe yaa ka yon finliwe pi jogo pe fanla mbe pe pungo wi tijinliwe pee senre ti ni. Een fo leele pe ni, mbele pe Yenŋele li jen, poro yaa ka fanna ta mbe yere mbaa kapyere piin.

³³ Leele pe ni, mbele tijinliwe yen pe ni, poro yaa kaa legere nari. Een fo wagati jɛnri ni, pe yaa ka pele gbo tokobi ni, naa kasɔn yinne ni,

† **11:31 11:31:** Dani 9.27; 12.11; Mati 24.15; Maki 13.14

naa kaso leme ni konaa mbe pe yaara ti koli pe yeri.

³⁴ Na paga kaa pe kuun sanga na ni, pe se ka sagawa jembe ta, katugu lelegeere yaa ka pe yee taga pe na, mbaa ki piin kopiire ni.

³⁵ Ki tijinliwe fenne pe ni, leele pele yaa ka ku, jango ki wamawelewe pi ta pi pe pye fyongo fu, mbe pe pye kpoyi konaa mbe pe pye pe laga fo sa gbɔn ki kowo wagati wi na, katugu ki kowo pi yaa gbɔn wagati na wi kon ma tege wo ni.

³⁶ «Ki wunlunana wi yaa kaa wi yera nandanwa kala lo piin, mbaa wi yee yinrigi mbaa wi yee gbogo yarisunndo ti ni fuun ti na. Wi yaa kaa senre nda tii daga yowo ni ti yuun Yenhele na li we yarisunndo ti na li na. Wi kagala ke yaa kaa yongo la kee yege, fo sa gbɔn Yenhele li nangbanwa pi sa pi yee yon fili, katugu nga ki kon ma tege, ki yaa pye†.

³⁷ Wi se kaa wi teleye pe yarisunndo ti jate konaa yarisunngo nga ki kala li yen ma gbogo jele pe ni ki ni. Wi se kaa yarisunngo ka kpe jate, katugu wi yaa kaa wi yee gbogo ti ni fuun ti na.

³⁸ Een fo yarisunngo nga ki yen malaga sigecara ti go na, wi yaa kaa ki gbogo. Yarisunngo nga wi teleye pe sila jen, wi yaa kaa ki gbogo mbaa ki kaan te ni, naa warifuwe ni, naa sinndere songbanga woro ni konaa yaara songbanga woro ta yege ni.

³⁹ Cenle la yege yarisunngo yaa kaa saga wi sa to malaga sigecara ta na. Mbele pe yaa kaa wi jate, wi yaa ka gbogowo kan pe yeri, mbe pe

† 11:36 11:36: 2 Tesa 2.3-4; Naga 13.5-6

təgətəgə leləgərə go na, mbe tara ti yēlē pe na, ti pye pe tonli.

⁴⁰ «Na ki kōsanga wiga ka gbɔn, yɔnlɔparawa kalige kēē wunlunaŋa wi yaa ka yiri malaga ni wi kɔrɔgɔ. Kona, yɔnlɔparawa kameŋgɛ kēē wunlunaŋa wi yaa sa to wi na paa tifeŋgbɔgɔ yɛn wi malaga gbɔnwotoroye pe ni, naa wi shɔn lugufenne pe ni konaa tɔnmɔkɔrɔ tugbɔrɔ lɛgərə ni. Wi yaa kaa yiin tara ti ni, mbaa pe jogo mbaa toro paa yegɛ ŋga na lafogo ma kaa yin ma jaraga.

⁴¹ Wi yaa ye wa tara nda tì yɔn ma wɛ ti ni fuun na ti ni mbe leləgərə gbo. Ɛɛn fɔ Edomu cɛnlɛ woolo, naa Mowabu cɛnlɛ woolo konaa Amɔ cɛnlɛ woolo kundigile pe yaa ka shɔ wi legbogo ki kēē.

⁴² Wi yaa ka cɛn fanŋga ki na tara lɛgərə go na. Ezhipiti tara fun ti se ka shɔ mbe to.

⁴³ Wi yaa ka Ezhipiti tara tɛ, naa warifuwe konaa yaara sɔnŋbanga woro ti ni fuun ti koli. Libi tara fenne naa Etiyopi tara fenne pe yaa ka taga wi na.

⁴⁴ Wi yaa ka sɛnrɛ ta logo mbe yiri wa yɔnlɔ yirisaga naa yɔnlɔparawa kameŋgɛ kēē yeri, to yaa kaa sunndo wi kɔn wi na. Kona, wi yaa yiri wa tara ti ni nanŋbanwa gbɔɔ ni, mbe sa leləgərə tongɔ mbe pe kɔ mbe pe wɔ wa.

⁴⁵ Wi yaa ka wi wunluwɔ paara yinrɛ ti kan wa kɔgɔjeye pe sɔgɔwɔ, wa yanwiga tiyɔngɔ kpoyi ki na. Ko puŋgo na, wi yaa kɔ mbe wɔ wa, lere kpɛ wo se ka sa saga wi na.»

12

Jɔlɔgɔ konaa kuulo pe yenme kala

¹ «Ko wagati wo ni, merɛgɛye togbɔɔ Misheli wi yaa ka pan, wo ɲa wi yen ma woolo pe go sigefɔ we. Ko sanga wo yaa ka pye jɔlɔgɔ gbɔgɔ sanga. Ki jɔlɔgɔ cɛnɛ ka fa to maga ɛ cɛngɛɛ kɛ da wagati ɲa ni, fɔ ma pan ma gbɔn ki sanga ɲa wi na. Ko sanga wo ni, ma woolo mbele pe mɛrɛ ti yaa ka pye mbe yɔnlɔgɔ wa sɛwɛ wi ni, poro pe yaa ka shɔ†.

² Mbele pe yen na wɔnlɔ wa tara ti nɔgɔna wa fanra ti ni, pe ɛgɛrɛ yaa ka yen mbe yiri. Pele yaa ka yen mbe yiri mbe yinwege mbakɔgɔ ko ta, pele yaa ka yen mbe yiri mbe jɔlɔgɔ ta, konaa mbe fɛrɛ shɔ, nda ti yen kɔsaga fu†.

³ Leele mbele pe yaa ka tijinliwɛ ta, poro yaa kaa yɛngɛɛ paa naayeri yanwa pi yen, mbele pe yaa leɛgɛrɛ naga kasinɲge ki ni, poro yaa kaa yɛngɛɛ paa wɔnɲgɔlɔ ke yen sanga pyew fɔ tetete†.

⁴ «Mboro wo na Daniyeli, ki sɛnrɛ ti yigi ti pye ɲgundo wa ma nawa, ma ki sɛwɛ ɲa wi tɔn ma tɛgɛrɛ tɛgɛ wi na, wi nawa sɛnrɛ tiga ka ta mbe jɛn fɔ sa gbɔn ki kɔsanga wi na. Kona, leɛgɛrɛ yaa kari kara, pa ka yaa taga pe jɛnmɛ pi na†.

Kɔsanga kala li yen ɲgundo

---

† **12:1 12.1:** Mati 24.21; Maki 13.19; Naga 7.14; 16.18   † **12:2 12.2:** Mati 25.46; Zhan 5.29   † **12:3 12.3:** Nga kigi naga ma yo pe yaa kaa yɛngɛɛ paa naayeri yanwa pi yen nakoma paa wɔnɲgɔlɔ ke yen, ko kɔrɔ wo yen fɔ pe yaa ka gbɔgɔwɔ ta.   † **12:4 12.4:** Naga 22.10

⁵ «Mi Daniyeli, mîla pye na wele bere, mεε kaa leele shyen pele yege yan pè yere. Nungba la pye gbaan wi keε nungba na, sanja wi yen gbaan wi keε sanja ki na.

⁶ Naja ja wîla len jese yariporo ti le konaa ma pye yeresaga wa gbaan tonmo pi na, ki leele shyen pe ni, a nungba sigi naja wi yewe ma yo fo: «Ki kacen kagala ke yaa ke yeε yon fili wagati wiwiin?»

⁷ «Kona naja ja wîla len jese yariporo ti le konaa ma pye yeresaga wa gbaan tonmo pi na, a mi suu magala li logo. A wi suu kalige ki yirige wa naayeri konaa wi kamege ki ni, ma wugu ja wi yen yinwege na fo sanga pyew wi na, ma yo fo ki kagala ke yaa pye yeε taanri naa kongo ni. Cenle na li yen kpoyi Yenjele yege na, li fanja ki ni fuun kiga ka ko sanga ja ni, kona ki kagala ke ni fuun ke yaa pye mbe ke yeε yon fili†.

⁸ «Mi Daniyeli, mîla ki senre ti logo, een fo mi sila ti koro wi jen. Ki pye ma, a mi si yewe naa, ma yo fo: «Na tafo, ki kagala ngele ke kowo pi yaa ka pye mele?»

⁹ «A wi silan yon sogo ma yo fo: «Ta kee Daniyeli, katugu ki senre ti yaa koro ngundo, tegere mbe pye ti na fo ki kosanga wi sa gbôn.

¹⁰ Lelegerε yaa ka pye kpoyi, mbe pye mbe laga wamawelege ki fanja na. Een fo, lepeele pe yaa la tipege piin, wa kpe se ka tijinliwe ta pe ni mbege koro jen. Een fo, mbele pe yaa ka tijinliwe ta, poro yaa kaga koro jen†.

---

† 12:7 12.7: Naga 10.5; 12.14 † 12:10 12.10: Naga 22.11

¹¹ Saraga nga ki maa woo pilige pyew, pe yaa ki womo pi sa wagati na ni, mbege le le ki wagati wi na fo sa gbɔn yaritijaanga nga ki maa jogowo pi piin, ki sa pan ki cen wa saraga wosaga ki na, piliye waga kele naa cenme shyen naa nafa tijere ma yiri ke (1 290) yi yaa toro†.

¹² Na lere na ka ka ya mbege kun wi yee ni, mbe sige fo sa gbɔn piliye waga kele naa cenme taanri naa nafa ma yiri ke ma yiri kangurugo (1 335), ferewe yaa pye wi woo.

¹³ « <Mboro wo na, ma yere jenge fo ma sa gbɔn wa ki kosaga ki na. Kona, ma yaa wogosaga ta. Ko pungo na, ma yaa yiri mboon tasaga ki ta piliye pungo woyo yi ni.> »

---

† **12:11 12.11:** Dani 9.27; Mati 24.15; Maki 13.14

**Bibulu Jinmiire ni
Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Djimini Senoufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

a4863791-1c91-5f31-9a8f-034a18a2f8d8